

Homo's in de kerk – een discussie in Opbouw

In 2009 schreef ik in het NGK-blad Opbouw drie artikelen n.a.v. het besluit van de NGK Utrecht om de ambten open te stellen voor gemeenteleden met een homoseksuele relatie. Daarop kwamen diverse reacties die een plek kregen in Opbouw. Ik sloot de discussie af met twee artikelen waarin ik op de reacties inging.

Feest van genade voor homo's en hetero's

Ad de Boer | 2009-08-28

Jaargang 53, nummer 17

Ik was achttien jaar, toen Sander stierf. Hij was net als ik lid van de (Gereformeerd vrijgemaakte) kerk in de plaats waar ik woonde en studeerde in Kampen voor predikant. Wat waren we daar trots op: iemand uit onze kleine gemeente die dominee werd. Op een dag in 1965 werd hij dood in huis gevonden, hangend in het trapgat. Alleen fluisterend achter de hand werd er in de kerk over gesproken: hij was homofiel - van de verkeerde kant, zeiden ze - en daar kon hij niet langer mee leven.

Veel weet ik niet over Sander. Alleen dat hij het slachtoffer was van een zwijgende kerk. Een kerk waarin homo's – soms dus letterlijk - werden doodgezwegen. Een kerk waarin ze – zo ervoeren ze het - gewoon niet bestonden, Uitzonderingen daargelaten vonden ze in de gemeente van Jezus Christus geen luisterend oor en zeker geen arm om de schouder. Het ging in de preken en gebeden over alles en iedereen, behalve over hen. En als het al over homofielen ging, dan ging het meestal over smeerlapperij en over Gods oordeel. De moeite en strijd die hun geaardheid met zich meebracht, werden zelden of nooit benoemd. Laat staan dat mensen daarin naast hen stonden. En veel homo's dachten: laat ik me maar stil houden. Tot ze stikten in hun wanhoop. En voor hun gevoel moesten kiezen tussen hun geloof en hun homo-zijn. Tussen God en zichzelf. En ten einde raad God vaarwel zeiden. Of de weg van Sander kozen.

Bij ons zijn geen homo's

Is het vandaag de dag in de kerk echt anders? In de wereld lijkt homo-zijn geaccepteerd en lijkt de homo-emancipatie geslaagd. Lijkt: want het (verbale en fysieke) geweld tegen homo's op school en op straat neemt eerder toe dan af. Maar hoe is het in de kerk? Het klimaat is er voor homo's vaak beter dan veertig jaar terug. Maar weten ze zich er echt gezien en gekend? Aanvaard door hun broeders en zusters zoals ze door Christus zijn aanvaard? In veel kleine gemeenten en kerken op het platteland lijken ze nog steeds niet te bestaan. Homo's? Die hebben wij niet in onze gemeente, zeiden de dominees van andere classiskerken jaren geleden tegen Arie van der Veer, toen die nog predikant van de CGK in Zwolle was. Nee, dat klopt, reageerde hij. 'Jullie homo's zitten allemaal bij ons. Die zijn allemaal vanuit jullie gemeenten naar Zwolle verhuisd, soms zelfs op jullie eigen advies'. Is het in onze kerken anders? In hoeveel gemeenten is er de afgelopen jaren voor homo's gebeden? Zijn ze in de preek

genoemd, toen het ging over het geknakte riet dat God niet verbreekt? Hoe praten we bij de koffie na de kerk over hen? Weten ze zich veilig genoeg om uit de kast te komen?

Grote-stadskerken

Heeft de trek van veel homo's naar de grote-stadskerken te maken met de grotere kans op anonimiteit die ze daar hebben? Toch wordt juist daar hun anders zijn niet doodgezwegen en voelen ze zich welkom. Meer dan andere gemeenten worden deze kerken gedwongen om na te denken over de plaats van de homo's in hun midden. Hoe kunnen we zorgen dat ze zich gezien en gekend weten? Hoe bieden we hen als gemeente een veilige plek? Eerder en vaker dan andere gemeenten komen zij voor de vraag te staan: En wat als homoseksuele gemeenteleden na veel strijd een relatie aangaan? In Amsterdam en Rotterdam, Zwolle en Arnhem, Utrecht en Eindhoven, Wageningen en Groningen kunnen en willen ze niet om die vragen heen. En hebben ze net als vergelijkbare gemeenten in GKV, CGK of PKN (GB) soms niet de vrijmoedigheid hen een plek aan de tafel van de Heer te ontzeggen.

Veilige plek

Een van die grote-stadskerken met homo's in hun midden is de NGK Utrecht. Vanaf een vroeg moment (de stukken die de kerkenraad recent naar de regiokerken zond, bevatten een lang en indringend citaat uit het kerkblad van 1977!) heeft de gemeente er op ingezet een veilige plek te gunnen aan ieder die in Jezus Christus als zijn of haar Verlosser gelooft en daarom ook homo's in de gemeente een thuis te bieden. Homo's weten zich er welkom: niet in de eerste plaats als homo's, maar als mensen-in-Christus. Zo mogen ze er zijn, samen met al die andere vrijgesproken zondaars die alleen van genade leven. En in de weken voor Goede Vrijdag 2009 vierde de Jeruzalemkerk veertig dagen lang het Feest van genade.

Ambten open

Begin juli 2009 publiceerde Trouw – altijd haantje de voorste als er een kerkelijke rel te signaleren of te veroorzaken valt - het bericht dat de NGK Utrecht een stap verder was gegaan. Dat de gemeente de ambten van ouderling en diaken had opengesteld voor gemeenteleden die met een partner samenleven in een homoseksuele relatie. Het Nederlands Dagblad en het Reformatorisch Dagblad volgden met uitgebreide verhalen.

Wat zijn de feiten?

In juni 2008 heeft de Utrechtse kerkenraad uitgesproken dat de ambten van ouderling en diaken principieel openstaan voor gemeenteleden die 'in geloof, liefde en trouw' een homoseksuele relatie zijn aangegaan. De kerkenraad wil per situatie kijken, of mensen geschikt en bekwaam zijn voor een taak in de gemeente, en 'niet bij voorbaat mensen passeren op grond van hun keuzes'. Daarom is het leven in een vaste homoseksuele relatie niet bij voorbaat een belemmering om iemand te benoemen tot ouderling, diaken of pastoraal bezoeker.

Onderbouwing

In de stukken voor de eigen gemeente, die inmiddels ook bij de regiokerken liggen, geeft de Utrechtse kerkenraad de volgende onderbouwing:

1. Nergens merk je dat de bijbel homoseksualiteit kent als aanleg, als persoonlijkheidskenmerk, laat staan als iets dat zou kunnen voorkomen in de christelijke gemeente. Het verbod op homoseksualiteit in de bijbel is gekoppeld aan heidendom en

decadentie, verwording en verwildering, minachting voor de heilige God.. Dat kun je niet zomaar overplaatsen naar christenen die in alle oprechtheid Gods wil zoeken in hun leven.

2. De teksten over man en vrouw in Genesis 1 en 2 zijn niet alleen bedoeld tot fundering van het huwelijk tussen man en vrouw. Het gaat ook om Gods Evangelie, Gods bedoeling die in die teksten besloten ligt – het gaat God om mensen die mensen nodig hebben - en die naar vandaag moet worden doorgetrokken. In de bijbel hoor je weliswaar niets positiefs over homoseksualiteit, maar de bijbel bevat evenmin een helder verbod aan homo's om een relatie aan te gaan. Dat wordt aan de eigen verantwoordelijkheid overgelaten.

3. De Jeruzalemkerk wil een veilige plek, een christelijk huis zijn voor allen die Christus willen volgen: zowel voor hen die overtuigd zijn dat God van hen een leven in onthouding vraagt als voor hen die overtuigd zijn dat God hen ruimte geeft voor een homoseksuele relatie.

Op grond van Romeinen 14 (over de sterken en de zwakken) zegt de kerkenraad te willen honoreren dat gelovigen vanuit hun begrip van Gods wil en tot zijn eer keuzes kunnen maken zonder dat dit betekent dat die voor iedereen hetzelfde moeten uitvallen. De kerkenraad neemt uitdrukkelijk afstand van het in het verleden ingenomen standpunt dat een homoseksuele relatie een noodverband is: zonde die gedoogd wordt ter wille van de barmhartigheid.

Achternamiddag

De kerkenraad van de Jeruzalemkerk heeft zijn besluit niet op een achternamiddag genomen. In de jaren ervoor hebben kerkenraad en gemeente intensief en langdurig over de plaats van homo's in de gemeente gesproken. In 2008 zijn twee ochtenddiensten onder leiding van de eigen predikant, Mark Janssens gewijd aan het thema 'relaties' (eerst tussen God en mensen, daarna tussen mensen onderling); twee middagdiensten werden vervangen door bijeenkomsten waarin ds. Ad van der Dussen uit Eindhoven over 'seksualiteit' en 'homoseksualiteit' sprak. Daarnaast werden er twee gemeenteavonden gehouden: één met sprekers van de christelijke organisaties Different en Contrario die verschillend aankijken tegen de geoorloofdheid van homoseksuele relaties en één waarin de balans werd opgemaakt.

Omdat een substantieel deel van de gemeente bezwaren heeft tegen het kerkenraadsbesluit om de ambten voor samenlevende homo's open te stellen, zal het voorlopig niet worden uitgevoerd. In 2012 zal de dan zittende kerkenraad bezien, of er in de gemeente voldoende draagvlak is voor uitvoering van het genomen principebesluit.

De kerkenraad van Utrecht is binnen de gemeente een lange weg gegaan rond dit onderwerp. Dat is overigens geen garantie voor een goede uitkomst. Daarover de volgende keer.

Ad de Boer is redacteur van Opbouw

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archieff/pagina?id=3234>

Stemmen uit de wereldkerk

Ad de Boer | 2009-09-11

Het vorige artikel schetste het besluit van de NGK Utrecht om de ambten van ouderling en diaken open te stellen voor gemeenteleden in een homoseksuele relatie. In vervolg daarop verwoord ik nu mijn moeite met dit besluit.

Met de uitspraak dat ook samenlevende homo's ambtsdrager kunnen zijn, verwijdt de NGK Utrecht zich van wat in de wereldwijde evangelikale beweging¹⁾, waar onze kerken deel van uitmaken, als bijbelse lijn wordt gezien. In de evangelikale wereldkerk is het openstellen van de ambten voor samenlevende homo's een sjibbolet: niet omdat het over seks gaat of omdat (homo)seksuele zonden als een soort topzonden worden gezien, maar omdat over vrijwel de volle breedte van de evangelikale beweging in de wereld de overtuiging leeft, dat Gods Woord geen ruimte geeft om samenlevende homo's ambtsdrager te laten zijn.

Wat mij treft is dat blanke en gekleurde kerken, behoudende en vernieuwingsgerichte kerken wereldwijd daarin één lijn trekken. Ze verschillen soms van mening over de uitleg en toepasbaarheid van de diverse 'homoteksten' in de bijbel, maar zijn praktisch unaniem in de overtuiging dat in de bijbel de seksuele gemeenschap is ingebed in de huwelijksrelatie van man en vrouw. En dat daarom elke seksuele omgang, dus ook die van mannen met mannen en van vrouwen met vrouwen, buiten die beschermde ruimte in strijd is met Gods wil voor het mensenleven.

Tom Wright

Ik noem hier twee stemmen uit deze wereldwijde evangelikale beweging. Allereerst die van Tom Wright, Anglicaans bisschop en gerenommeerd hoogleraar Nieuwe Testament. Recent hekelde hij in *The Times* het besluit van de Amerikaanse Anglicanen om de ambten open te stellen voor samenlevende homo's. 'De brede christelijke traditie is altijd tegendraads geweest, zowel tegen de cultuur als tegen ons gevoel. Onze zelfgerichte genen hunkeren naar allerlei seksuele mogelijkheden. Maar joodse, christelijke en moslimleiders hebben altijd geleerd dat een levenslange man-vrouw-verbintenis de juiste bedding is voor seksuele gemeenschap', aldus Wright. 'Oud en modern heidendom hebben dit geloof en deze ethiek altijd belachelijk en ongeloofwaardig gevonden. Maar het bijbels getuigenis op dit punt is niet beperkt tot een paar verzen van Paulus. In Jezus' strenge afwijzing van seksuele zedeloosheid hebben zijn hoorders zonder twijfel een duidelijke afwijzing gehoord van alle seksueel gedrag buiten het huwelijk. Dat is ook geen kwestie van ieders 'persoonlijke antwoord op de Schrift', maar de uniforme leer van de Bijbel als geheel, van Jezus zelf en van de hele christelijke traditie'. Naar het oordeel van Wright betekent de weg die de Amerikaanse Anglicanen gaan, een breuk met de rest van de Anglicaanse kerkgemeenschap.

In een interview met een katholiek tijdschrift (*National Catholic Reporter*, mei 2004) zet Wright het scherp neer: 'Een christelijke ethiek die trouw wil zijn aan de Schrift, kan homoseksueel gedrag niet goedkeuren'. Zowel de Grieken als de Romeinen in Paulus' tijd kenden volgens Wright wat men vandaag beschouwt als een langdurige stabiele relatie van twee mensen van hetzelfde geslacht. 'Dat is geen moderne uitvinding. Ze wisten in de eerste eeuwen net zoveel van de homoseksuele praxis als we vandaag weten'. Hij verwijst de gedachte dat in Paulus' dagen homoseksuele relaties altijd een kwestie waren van exploitatie van jonge jongens door oudere mannen of van tempelprostitutie, naar het rijk der fabelen. Elders beroept hij zich daarvoor op de diepgravende studie van de vrijzinnige theoloog Robert Gagnon, *The Bible and Homosexual Practice: Texts and Hermeneutics*. 'Je kunt niet zeggen: Paulus wist niet wat wij wel weten. Je kunt alleen zeggen: Paulus vond dit of dat, en daar ben

ik het niet mee eens. Maar dan hebben we het dáárover: over hoe de kerk omgaat met het gezag van de Schrift’.

Met een beroep op Romeinen 14 om homoseksuele relaties te accepteren heeft Wright grote moeite. Van Paulus’ pleidooi om elkaar temidden van grote verschillen in de gemeente als broeders en zusters te aanvaarden, kun je geen tolerantieprincipe maken, dat over de hele linie toepasbaar is. ‘Dat doet Paulus zelf ook niet. Er zijn veel onderwerpen waarvan Paulus zegt: Hier kun je geen twee meningen over hebben. Zó is het en niet anders. Als mensen een andere weg kiezen, vervreemden ze zich van de gemeenschap van de kerk’.

Nieuwe schatten

Wie is Tom Wright? Een conservatief theoloog die bijbelteksten bij voorkeur gebruikt om traditionele opvattingen te bevestigen? Totaal niet. Wright is een open en beweeglijke theoloog, voortdurend gespist op de vraag: wat zegt de bijbel echt? Altijd in de weer met nieuwe bijbelexegeses die regelmatig een bom leggen onder lang gekoesterde opvattingen. Een Schriftgeleerde naar het woord van Jezus die voortdurend nieuwe schatten uit zijn voorraadkamer te voorschijn haalt. De laatste jaren zijn Wright’s bijbelcommentaren in Nederland populair geworden: niet in behoudende kerken, maar juist daar waar men graag het traditiestof van de bijbel afblaast. Met zijn nieuwe exegese van de Nieuwtestamentische teksten over de man/vrouw-verhouding heeft hij de afgelopen jaren dynamiet gelegd onder het nee tegen de vrouw in het ambt.

First CRC Toronto

Het tweede voorbeeld komt uit de Christian Reformed Church in North America, een zusterkerk van de NGK. Ook in deze kerkgemeenschap zoeken plaatselijke gemeenten hun weg om homoseksuele christenen in hun midden een plek te geven. Ze hebben daarbij veel aan de adviezen die de CRC-synode in 2002 heeft verstrekt in het rapport *Pastorale zorg voor homoseksuele gemeenteleden*. Het bevat handenvol handreikingen over hoe de gemeente van Christus moet omgaan met haar homoseksuele gemeenteleden om een warme, omarmende en liefdevolle gemeenschap te zijn. Het rapport is op de Landelijke Vergadering van Amersfoort door David Engelhardt, toenmalig algemeen secretaris van de CRC, aangeboden aan alle afgevaardigden. Het gaat over het pastoraat, maar wel op basis van stevige bijbelstudie, waarin alle relevante teksten op hun betekenis voor vandaag worden beklopt. Met als heldere conclusie: de bijbel laat geen ruimte voor homoseksuele relaties. Op de vraag wat dat betekent voor homoseksueel samenlevende gemeenteleden in de gemeente, bijvoorbeeld voor hun plek aan de Tafel van de Heer, geven CRC-gemeenten net als in de NGK een verschillend antwoord. Maar de kerken zijn één in hun overtuiging dat het openstellen van de ambten een principiële brug te ver is.

Dat bleek in 2003, toen de First CRC van Toronto een soortgelijk besluit nam als de NGK Utrecht en uitsprak geen principiële bezwaar te hebben tegen het benoemen van gemeenteleden die in een monogame homorelatie leven, tot ambtsdrager. Dat besluit leidde tot een kerkbrede storm van protest in de CRC en uiteindelijk werd Toronto door synode en classis gedwongen zijn besluit te herroepen. De kerkordelijke regels en mores in het CRC-kerkverband zijn anders dan de onze. En de manier waarop Toronto in het gareel werd gedwongen, is de onze niet. Maar daar gaat het me nu niet om. Onder het kerkbrede verzet tegen het besluit van Toronto lag de overtuiging dat daarmee een principiële grens werd overschreden en de gehoorzaamheid aan het Woord van God in geding was.

Niet behoudend

Is de CRC een behoudende, fundamentalistische kerk die het liefst alles bij het oude laat? Bepaald niet. In veel CRC-gemeenten bruist het van de vernieuwingen: in de liturgie, in liederen, in openheid voor het werk van de Geest. Wereldwijd en in eigen land wemelt het van de missionaire en diaconale projecten waarin men met een eigentijdse aanpak mensen die Jezus niet kennen, met het evangelie probeert te bereiken. De macro-ethiek staat er niet zoals in veel andere kerken in de schaduw van de micro-ethiek. De multi-etnische CRC heeft een open oog voor maatschappelijke vragen en thema's als seksueel misbruik, zorg voor de schepping, gerechtigheid, racisme, armoede, oorlog en vrede. De vervloekte paapse mis werd uit de Heidelberger geschrapt en met zijn keus voor de vrouw in het ambt op basis van doortimmerde studierapporten was de CRC onze kerken vele jaren vooruit.

Beide voorbeelden – Tom Wright en de CRC - laten trouwens ook zien dat de veel gehoorde redenering 'wie de vrouw in het ambt heeft aanvaard, zit op een hellend vlak waar de aanvaarding van homo's in het ambt de volgende horde is die wordt genomen' door de praktijk wordt gelogenstraft.

Ambten

Als het gaat om de vraag, wie in de kerk een ambt kunnen bekleden, luistert het extra nauw. Niet voor niets hebben de Nederlands Gereformeerde Kerken er indertijd voor gekozen om de studie naar wat de bijbel zegt over de vrouw in het ambt gezamenlijk te maken; al waren sommige kerken (waaronder Utrecht) daarin al eerder hun eigen weg gegaan. Als dat al geldt voor de vrouw in het ambt, hoeveel te meer dan bij de vragen rond homo's en het ambt. Dat heeft niets te maken met eerste en tweederangs gemeenteleden – die woorden vallen in de stukken van Utrecht -, maar met het verschil tussen herders en schapen. Tussen de vraag hoe de schapen worden geweid en voorkomen wordt dat ze van de weg raken én de vraag hoe de herders de schapen voorgaan in het volgen van Jezus. Daarom stelt de bijbel aan hen extra eisen: in bijvoorbeeld 1 Timoteüs 5 en 1 Petrus 5. Het gaat over de leiders van de gemeente die stáán voor de leer van Christus die in de kerk wordt verkondigd en zich daaraan binden. Tot die leer behoort in onze kerken ook dat het huwelijk een instelling van God is en niet relaties van samenwonende (homo- of hetero-)stellen. Hoe kan iemand die een homorelatie heeft, die leer geloofwaardig uitdragen?

Eigen weg

Behalve met de principiële wissel die het besluit omzet, heb ik ook moeite met de (eigen) weg die Utrecht ermee is gegaan. De eigen gemeente is intensief in het proces van overwegen en besluiten betrokken, maar de zusterkerken zijn er buiten gebleven. De NGK Utrecht heeft zijn besluit in eigen kring genomen zonder dat geprofiteerd is van de wijsheid en het oordeel van de zusterkerken: regionaal of landelijk. Zonder dat de kerken samen met Utrecht de Schrift gespeld hebben. In een zo principiële zaak – van totaal andere orde dan bijvoorbeeld de liederenkeus in de dienst of de organisatie van het gemeentelijk pastoraat – die bovendien wereldwijd vrijwel overal tot splijting en scheuring leidt, vind ik dat niet te begrijpen. Ik weet het: de kerken in de regio Utrecht hebben na het ontslag van dr. Ruard Ganzevoort in 2004 geprobeerd een gezamenlijke studie rond homoseksualiteit op te zetten, maar het is niet gelukt daarvoor een commissie te bemensen. Dat onvermogen van de regio is spijtig en ook Utrecht betreurt het tot op de dag van vandaag dat die gezamenlijke exercitie niet van de grond is gekomen. Na die mislukking is afgesproken dat in elke regiovergadering een van de regiokerken zou vertellen, hoe er in hun gemeente met homo's wordt omgegaan. In de regiovergadering van maart 2009 was Utrecht aan de beurt en heeft men zich tegenover de andere kerken verantwoord voor het ambtenbesluit van 2008. In de loop van juni heeft de NGK Utrecht de tekst van het besluit en de onderbouwing ervan aan de regiokerken gestuurd.

Utrecht zegt: we hebben ons tegenover de regiokerken verantwoord; die konden hun eventuele vragen en moeiten rond ons besluit bij ons kwijt. Maar dat is toch echt wat anders dan samen studeren of dan je voornemen of je besluit ter *toetsing* aan de kerken in regionaal of landelijk verband voorleggen. Het eerste – samen studeren – heeft Utrecht regionaal (overigens niet landelijk!) geprobeerd; initiatief tot het laatste – het voornemen of besluit aan het oordeel van de zusterkerken onderwerpen – heeft Utrecht niet genomen. Uiteindelijk is men zijn eigen weg gegaan. Daarmee is de kans verspeeld om als gemeenten van Christus samen Gods stem in de Schrift te verstaan. Juist rond een onderwerp waarbij in onze tijd (ook) christenen zich steeds meer een mening buiten de Schrift om vormen, vind ik dat onbegrijpelijk.

Website homoseksualiteit

De Landelijke Vergadering van Zwolle 2007 behandelde enkele verzoeken uit de kerken om tot een pastorale handreiking te komen inzake de omgang met homoseksuele gemeenteleden. Na een intensieve bespreking zijn die verzoeken gehonoreerd door het besluit om een website met informatie over homoseksualiteit en christelijk geloof te gaan opzetten. De LV koos ervoor om aan CGK en GKV te vragen mee te doen, in de overtuiging dat we elkaar in deze vragen nodig hebben. De CGK hebben inmiddels nee gezegd. Deputaten Ondersteuning Ontwikkeling Gemeenten van de GKV, daartoe gemachtigd door de Generale Synode, hebben kortgeleden besloten dat ze wel aan de website homoseksualiteit gaan meedoen. Daarmee is de weg vrij om op korte termijn met de ontwikkeling van de site te starten.

AKS

Een argument voor de NGK Utrecht om zijn eigen plan te trekken is, in de woorden van kerkenraadsvoorzitter Van Beusekom ‘dat Utrecht het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven (AKS) niet heeft ondertekend’ en zich dus niet gebonden acht aan de daarin door de kerken gemaakte afspraken. Los van het feit dat geen van de kerken het AKS heeft ‘ondertekend’ is dat een slecht argument. Utrecht heeft zich inderdaad vanaf het ontstaan van de NGK verzet tegen een bindende kerkorde voor de NGK. Aan de discussie over een nieuwe kerkorde heeft Utrecht een actieve bijdrage geleverd door een eigen concept kerkorde in te dienen zonder getrapte afvaardiging naar een LV; met adviezen in plaats van besluiten van meerdere vergaderingen en in het algemeen meer ruimte voor plaatselijke kerken. Maar de kerken hebben in 1982 in grote meerderheid anders gekozen en Utrecht heeft toen duidelijk gemaakt zich niet aan het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven (AKS) gebonden te achten. Dat heeft overigens niet verhinderd dat Utrecht in de afgelopen decennia in tal van opzichten (tot op de LV en in LV-commissies toe) een actieve rol in het kerkverband heeft gespeeld.

Door zich voor het genomen ambtenbesluit op het ‘niet ondertekenen’ van het AKS te beroepen rekt Utrecht zijn zelf gekozen ‘status aparte’ op tot ver buiten de grenzen van waar het in de discussies rond de totstandkoming van het AKS over ging. Toen ging het – behalve om de zorg over een kerkverband als transportband van problemen – vooral om de angst voor een kerkverband dat plaatselijke gemeenten in praktische zaken (liederenkeus, formulieren, aantal diensten etc.) in een heilloos keurslijf zou dwingen. En echt niet over dit soort zaken waarin naar het oordeel van velen een principiële grens wordt overschreden.

Preambule

Daar komt nog wat bij. Voordat het AKS totstandkwam hebben onze kerken gezegd: er is iets dat ons aan elkaar bindt, dat veel wezenlijker is dan de binding aan een kerkorde, namelijk de

band aan Jezus Christus, aan Zijn Woord, Zijn leer. De kerken hebben dat verklaard in de Preambule die aan het AKS vooraf gaat en waaraan ook de NGK Utrecht zich heeft gebonden. Dat gebeurde in 1973 op de LV in (jawel) de Utrechtse Jeruzalemkerk onder leiding van (jawel) de Utrechtse predikant W.G. Visser met (jawel) de stem van Utrecht vóór. In die Preambule spraken de kerken uit dat de eenheid van de kerken allereerst en ten diepste bestaat in hetzelfde geloof, in de gehoorzaamheid aan het Woord van God en in de gemeenschappelijke belijdenis en beloofden ze daarom *‘zich aan het Woord van God en aan de belijdenis van de kerk van alle eeuwen te houden’*. Verder beloofden de kerken *‘elkaar bij te staan in de strijd voor de Naam en de eer van de Here’* en in de inrichting van het kerkelijk leven *‘de wegen van het verbond van de Here te houden, niet in tirannieke eenheidsdwang, maar in de vrijheid van Christus, in de eenheid van de Geest van God, die samenbindt in gehoorzaamheid aan Zijn gebod, in liefde tot God en de naaste. Zij begeren zo ook in deze dingen als één in Christus naar buiten op te treden’*.

Aan die beloften heeft ook de NGK Utrecht zich gebonden. Het anno 2009 gaan van een geheel eigen weg zonder de wijsheid en het oordeel van de zusterkerken te zoeken en voluit te gaan voor gezamenlijke overweging en besluitvorming verdraagt zich daarmee volgens mij niet. Zeker niet rond een thema waarbij voor het besef van velen de aard van het Schriftgezag en de binding aan het Woord van God in geding is.

¹⁾ Ik gebruik het begrip ‘evangelikaal’ (een wat lelijke vertaling van ‘evangelical’) in de brede betekenis van het woord: alle kerken en christenen die het leven uit een persoonlijk geloof in Jezus Christus centraal stellen, de Bijbel aanvaarden als Gods Woord, bron en norm voor hun leven en de opdracht zien om het evangelie te verkondigen aan hen die Jezus Christus niet kennen. Het omvat dus niet alleen evangelische, maar ook reformatorische kerken en christenen.

Ad de Boer is redacteur van Opbouw

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archief/pagina?id=2683>

Samen aan de voet van het kruis

Ad de Boer | 2009-09-25

Jaargang 53, nummer 19

In twee eerdere artikelen ging het over het besluit van de NGK Utrecht om de ambten van ouderling en diaken open te stellen voor gemeenteleden die in een homoseksuele relatie leven. Het besluit ligt er. In een laatste artikel komt de vraag aan de orde, hoe het nu verder moet.

Een eerste mogelijke reactie is de uitspraak dat elke gemeente hierin autonoom is: laten andere gemeenten zich niet met zo’n interne Utrechtse zaak bemoeien. Dat soort geluiden klonk de afgelopen tijd al, ook daar waar men het inhoudelijk met Utrecht oneens is. Die houding heeft voor mijn gevoel iets van ‘ben-ik-mijn-broeders-hoeder’. Zo van: ik gun jou je mening, als jij mij de mijne gunt en mij met rust laat. Dan zoeken we in de kerk onze

gelijkgezinden op en hebben we aan andere kerken of kerkleden met andere opvattingen geen boodschap. Dan ontlopen we het debat en gaan we elkaar uit de weg. We laten elkaar in feite los en de mooie veelkleurigheid vanuit de eenheid in Christus die onze kerken kenmerkt, verwordt tot onverschillige vrijblijvendheid. Zo'n houding doet geen recht aan de grondtrekken van ons kerkverband: eendrachtig samenwerken, elkaar opwekken Gods Woord te bewaren, elkaar helpen, elkaar dienen en rekenschap geven, om een aantal sleutelbegrippen uit het AKS te citeren.

Een tweede mogelijke reactie is dat de direct betrokken regio Utrecht op eigen initiatief tot een oordeel komt over het Utrechtse besluit, dus ook als Utrecht daar niet om vraagt. Daarvoor pleit art. 37.1 van het AKS dat de weg wijst waarop de regiokerken 'elkaar bijstaan, op elkaar acht geven en elkaar tijdig vermanen wanneer een kerk nalatig bevonden wordt'.

Landelijke Vergadering

En dan is er de mogelijkheid dat de gezamenlijke kerken, in Landelijke Vergadering bijeen, zich uitspreken over het besluit van de NGK Utrecht. Of meer in het algemeen over de vraag, of de kerkelijke ambten voor homoseksueel samenlevende gemeenteleden openstaan. Voor deze aanpak pleiten diverse argumenten:

- Allereerst de inhoud van het besluit, dat afwijkt van wat wereldwijd onder evangelicals wordt gezien als in overeenstemming met het Woord van God. In kerken als de onze, voor wie de bijbel het Woord van God is, bron en norm voor leer en leven, en die daarom op basis van zorgvuldig luisteren naar de Schrift keuzes proberen te maken, moet er dan een alarmbel gaan rinkelen. Als rond dit onderwerp de ene kerk met een beroep op de Schrift bij A uitkomt en een andere bij B en we het daar vervolgens bij laten, leidt dat tot een sluipende ondermijning van het gezag van de Schrift. Je kunt er immers alle kanten mee uit? Willen we voorkomen dat een beroep op de Schrift onder ons krachteloos wordt, dan zullen we als kerken gezamenlijk rond dit onderwerp de Schrift moeten openen en ons gezamenlijk moeten afvragen, wat de Geest daarin tot de gemeenten zegt.

- Vervolgens: het Utrechtse besluit gaat weliswaar niet over het ambt van predikant, maar de onderbouwing van het besluit leidt onontkoombaar tot de conclusie dat er geen principiële beletsel is om een homoseksueel samenlevend christen predikant (immers een fulltime en betaalde oudste) te laten zijn. Ook al valt het predikantschap uitdrukkelijk buiten het Utrechtse besluit, voor een eventuele latere beslissing daarover heeft Utrecht alleen kerkrechtelijke, maar geen inhoudelijke argumenten nodig. Die liggen nu al op tafel. Daarom ligt het, gezien de plaats en rol van de predikant in het midden van de kerken, voor de hand dat het landelijke kerkverband die principiële overwegingen toetst.

- Ook de relatie met zusterkerken in binnen- en buitenland maakt een heldere uitspraak van de gezamenlijke kerken wenselijk. Vroeg of laat zullen die aan hun gesprekspartners in de NGK de vraag stellen: waar staan jullie kerken als het om de toegang van homo's tot de ambten gaat? Op die vraag is een helder antwoord nodig.

- Tenslotte wordt de noodzaak van een landelijke uitspraak des te wenselijker, wanneer het Utrechtse voorbeeld navolging zou vinden bij kerken in andere regio's.

Deze overwegingen geven voldoende aanleiding om het onderwerp van het Utrechtse besluit op voorstel van een of een aantal kerken of regio's te agenderen voor de e.v. Landelijke Vergadering. Daarbij gaat het er niet om, hoe we Utrecht in het gareel krijgen, maar om de

vraag, hoe we elkaar als kerken helpen om dicht bij het Woord van de Here te blijven. Daar is een kerkverband toch voor? Niet slingeren met banvloeken of machtswoorden. Maar een appèl op elkaars hart vanuit het Woord van God. Want ander gezag dan het gezag van het Woord is er niet in de kerk.

Ongelukkig

Aan het eind van deze serie artikelen voel ik me op een bepaalde manier ongelukkig. Weer gaat het, net als begin juli in de landelijke pers en net als zo vaak als het over christenen en homoseksualiteit gaat, over wat homo's doen (beter: over wat ze niet mogen doen), niet over wie ze zijn. Wat heb ik er in het verleden tegen gewaarschuwd om het 'je mag het niet doen' harder te laten klinken dan 'je mag er om Christus' wil zijn'. In het verleden heb ik er in mijn EO-verantwoordelijkheid voor gepleit om eerst naar homo's te gaan luisteren. In het voorwoord van het boek *Uit de schaduw* schreef ik: 'Het moet onder christenen beginnen met het luisteren naar de levensverhalen van homo's. Lang en goed luisteren. Hen uit laten spreken. Om vervolgens elkaar verder te helpen op die weg die homo's en hetero's - ieder voor zich en samen - moeten gaan: de weg van het meer en meer toegroeien naar het beeld van Christus'. Dat soort uitspraken heeft me in mijn EO-tijd het stempel opgedrukt van iemand die de kool en de geit spaart en die via vage praatjes de weg wil bereiden naar een aanvaarding van homoseksuele relaties. Toen de EO in 2004 publiek de complimenten kreeg van het COC voor zijn voornemen om de homovijandigheid in christelijke kring te bestrijden, kreeg dat imago een extra onderstreping. En nu schrijf ik zelf artikelen over homoseksuele relaties en het volgens mij ontbreken van bijbelse ruimte daarvoor.

Onmogelijk

Het lijkt bijna onmogelijk: een open houding tegenover homo's combineren met een afwijzing van de homoseksuele leefwijze. Omdat daarin voor het gevoel van veel homo's decennia van ontkenning en uitsluiting meekomt. Omdat ze daarin vaak ook een afwijzing van zichzelf beleven. Toch geloof ik dat het in de gemeente van Jezus Christus moet kunnen: mensen die homo zijn liefdevol aanvaarden, net zo als Christus mij aanvaardt, en tegelijk ook die andere dingen over hun en mijn levensstijl zeggen die de bijbel tegen hen en tegen mij zegt.

Zoals Jezus dat deed. Hij was er niet onduidelijk over, wat de wil van God is. Wie kon dat beter weten dan Hij? Hou je huwelijk zuiver. Als je oog je tot zonde verleidt, ruk het uit. Ga heen, zondig van nu aan niet meer. De man die je nu hebt, is je man niet. Ik zeg u: zo is het van den beginne niet geweest. Ieder die een vrouw aanziet om haar te begeren, heeft in zijn hart reeds echtbreuk met haar gepleegd. Als je oog je tot zonde verleidt, ruk het uit. Neem je kruis op en kom achter mij aan. Maar Hij zei ook: Meet niet met twee maten. Huichelaars, witgepleisterde graven, blinde wegwijzers zijn jullie. Je legt anderen zware lasten op, maar raakt die zelf met geen vinger aan. Het belangrijkste van de wet hebben jullie verwaarloosd: het oordeel, de barmhartigheid en de trouw. En ook: wie een ander voor 'dwaas' scheldt, gaat naar de hel.

Ja, maar wij zijn Jezus niet, bij wie waarheid en genade één waren. Nee, wij zijn Jezus niet. Maar toch.. Ik hoorde een tijd geleden het verhaal van de evangelische gemeente van ds. Ed Dobson: een gemeente met de heldere opvatting dat de Bijbel geen ruimte laat voor homoseksuele relaties. De gemeente is gevestigd in de Amerikaanse stad Grand Rapids: een stad met een grote homogemeenschap die zowel met geweld tegen homo's als met aids te maken heeft. Op een zekere dag is Ed Dobson met zijn ouderlingen naar de leiders van, zeg maar, het COC van Grand Rapids gestapt met de vraag: Waarmee kunnen wij jullie van dienst

zijn? Die vraag wekte argwaan en verbazing: Wat zoeken jullie hier? Wij deugen in jullie ogen toch niet? Dobson antwoordde: Je weet, hoe we denken over jullie 'gay lifestyle'. Maar daar komen we nu niet voor. Nu gaat het ons om de vraag: Hoe kunnen we jullie helpen? 'Because God loves you and we love you'. Dat is het begin geworden van een project waarbij de kerkleden van Ed Dobson meehielpen de homo's van Grand Rapids te beschermen tegen geweld en de aidsslachtoffers daar te verzorgen.

Het kan dus samengaan: dicht bij God én dicht bij mensen. Met open armen homo's in ons midden ontvangen. Je met kracht verzetten tegen de homofobe onderbuiktaal op christelijke reactiesites die letterlijk uit den Boze is. En tegelijk het bijbels getuigenis dat het huwelijk tussen man en vrouw de plaats is voor seksuele gemeenschap, laten klinken.

Vergeving

Dat laatste heb ik in deze serie artikelen proberen te doen. En ik hoop dat onze kerken dat zullen doen. Als we er tegelijk maar aan gaan staan om homoseksuele broeders en zusters de plek in onze gemeenten te geven die hen toekomt: samen met ons allemaal aan de voet van het kruis, waar we elkaar ontmoeten als vrijgesproken zondaars, elkaar aankijken met ogen die Gods genade hebben gezien en elkaar voorthelpen op de weg van discipelschap en navolging van Christus die om te beginnen heel diep in ons eigen vlees snijdt. En vanuit die houding God om vergeving vragen voor wat we als kerken en christenen homo's hebben aangedaan. Het gebed bidden dat de CRC-synode in 2002 de kerken aanbeval:

'Heer, onze genadige God.
We hebben tegen u gezondigd.
We hebben niet gedaan wat we moesten doen.
We hebben niet de beloften gehouden die we deden.
In plaats van te proberen een plek te worden
waar mensen die van u houden en homoseksueel zijn,
een huis van genade kunnen vinden,
belijden we dat we muren zijn blijven bouwen.
We hebben hen gemeden.
We zijn wreed geweest.
We hebben etiketten geplakt en beledigende taal gebruikt.
We hebben gewenst dat ze weg zouden gaan.
Waarlijk, Heer, er is veel in ons dat niet deugt.
We hebben deze kinderen van u, deze broeders en zusters van ons, onrecht aangedaan.
We hebben berouw over onze zonden.
We hebben spijt van wat we hebben gedaan en van wat we niet gedaan hebben.
Heer, vergeef ons onze zonden door het bloed van Jezus.

Lieve hemelse Vader, we houden van u.
We houden van u, omdat u uw beloften houdt
en we willen net zo zijn als u.
We willen onze beloften houden.
Help ons, Vader, om dat te doen.
Help ons om van onze homoseksuele en lesbische broeders en zusters te houden.
Help ons om hen lief te hebben met woorden en daden.
Sterk ons voornemen om te luisteren naar hun verhalen,
om hun pijn te delen,
om van anderen te leren,

om samen de levensreis te gaan

Heer, we hebben vragen.

We weten niet alles.

Geef ons de genade niet te handelen alsof dat wel zo is.

Geef ons de nederigheid om vast te houden aan wat we wel weten.

We weten dat het leven ingewikkelder is dan we zouden willen.

We weten dat we uw vergeving nodig hebben voor het verleden
en uw genade voor de toekomst,

als we voortdurend strijden om kerk te zijn,

trouw aan uw Woord,

trouw aan elkaar.

Om Christus' wil.

Amen.'

Ad de Boer is redacteur van Opbouw

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archief/pagina?id=3672>

Reactie op de artikelen over het principebesluit van de NGK Utrecht

Leendert Marijs | 2009-11-06

Jaargang 53, nummer 22

Vooraf het tweede artikel van Ad de Boer over het ambtenbesluit van de NGK Utrecht verdient naar mijn mening een luide evangelische tegenstem. Daarin formuleert De Boer als zijn overtuiging: Het besluit van de NGK Utrecht om de ambten van ouderling en diaken open te stellen voor gemeenteleden in een homoseksuele relatie is fout.

Enkele nuances daargelaten stelt hij:

- Behoudende en vernieuwingsgezinde evangelikale kerken trekken wereldwijd één lijn: Gods Woord geeft geen ruimte om samenwonende homo's ambtsdrager te laten zijn.
- Paulus wist in dit opzicht precies wat wij nu weten. Bij de interpretatie van de woorden van Paulus over homoseksualiteit is de aard van het Schriftgezag en de binding aan het Woord van God in het geding.
- Het is onbegrijpelijk dat Utrecht door een eigen weg te gaan de kans verspeelt om samen Gods stem te verstaan.

Hier valt het een en ander op af te dingen.

De wereldkerk

De Boer selecteert en citeert selectief en eenzijdig. Tom Wright, Anglicaans bisschop van Durham, is een 'open en beweeglijk theoloog', een verlicht en modern man. Hij is tegen. Rowan Williams, de aartsbisschop van Canterbury, leider van de Church of England, staat

hierin zeker niet aan zijn zijde. Williams, ook een eminent theoloog en denker, spreekt over homoseksualiteit als 'two styles of being Anglican'. Hij moet over eieren lopen in zijn uitingen, maar sluit een actieve/verantwoordelijke rol van homoseksuelen binnen de Anglicaanse kerk niet uit. Sterker, hij heeft in 2006 een eerst ontslagen homoseksuele bisschop herbevestigd.

De Boer noemt verder de Christian Reformed Church in North America. Hun conclusie na stevige Bijbelstudie: De Bijbel laat geen ruimte voor homoseksuele relaties. Volgens de eigen definitie van De Boer omvat het begrip evangelikaal niet alleen evangelische, maar ook reformatorische kerken en christenen. Ik noem hier dan dus maar de United Church of Canada en de United Church of Christ in de USA, beide veel groter dan de CRC. Zij besloten, overigens niet unaniem, het kerkelijk ambt open te stellen voor homo's. De Engelse United Reformed Church heeft een rapport over dit onderwerp het licht doen zien¹ dat onder meer vanwege deze woorden zeer lezenswaardig is: 'In onze discussies bleek dat iedereen die aan het gesprek deelnam, dat deed met een met een zekere vooringenomenheid. Neutraal zijn is niet mogelijk. Pas in het erkennen van onze eigen vooroordelen ontstaat het respect voor elkaar als reizigers op de weg naar de waarheid'.

Uit het veelkleurig palet van evangelicalen doe ik maar een willekeurige greep en noem hier de naam van Jim Wallis. Hij is voor homo-emancipatie. Voor Amerikaanse begrippen een linkse rakker misschien, maar wel iemand met een evangelisch hart voor sociale rechtvaardigheid en met een scherp observatievermogen: 'Er staan in de Bijbel twaalf verzen die aan de homoseksualiteit raken. Er staan er duizenden met een relatie naar armoede en daar hoor ik binnen de kerk weinig over'.

Volgens De Boer is het openstellen van het ambt binnen de evangelische / reformatorische beweging een onderscheidend kenmerk, een 'sjobbolet'. Ik zou bijna zeggen: die bewering is 'chotspe'.

Woorden van Paulus

De brieven van Paulus zijn robuust en soms buitengewoon helder. Ze zijn niettemin misbruikt om slavernij, apartheid en discriminatie op het gebied van geslacht en seksuele geaardheid te rechtvaardigen. Dat ligt aan ons en niet aan de schrijver, want die had weet van de man die ons heeft bevrijd opdat wij in vrijheid zouden leven. Vooraf en eenzijdig verklaren dat de binding aan het Woord van God in het geding is niet goed. Het ondermijnt het gesprek voordat een woord is gewisseld. Van gelijke kun je zomaar opeens een verdachte zijn. Bij jou is het Woord van God misschien niet veilig. De Boer balanceert in zijn massieve bewoording hier op het randje.

Samen Gods stem verstaan

Ad de Boer pleit voor een dialoog met de kerken in landelijk verband. Een bewezen heilloze weg als het gaat over dit soort zaken. Behalve misschien de beroepsbestuurders zit er toch niemand te wachten om na een aantal jaren te horen dat er meer tijd nodig is voor studie, jaren later dat er geen eenduidige uitkomst is en uiteindelijk dat een besluit over de materie valt binnen de vrijheid van de individuele kerken. Zo gaan die dingen immers. Bij gebrek aan durf, daadkracht of gewoon uit verlegenheid met het onderwerp benoemen we een commissie of taakgroep. We doven het oplaaiende vuur met de deken van de tijd. Iedereen even terug in

het hok.

Uiteindelijk ligt trouwens het primaat in de goed reformatorische traditie toch echt bij de plaatselijke kerkenraad. Zij zijn geroepen om in het hier en nu leiding te geven. Dit houdt ook in het nemen van lastige en soms ook controversiële besluiten. Een kans gemist om samen Gods stem te verstaan? In zijn massieve benadering en heldere afwijzing staat voor De Boer de uitkomst al vast. Dat is niet bepaald uitnodigend.

Er is al zoveel geschreven door heteroseksuele vertegenwoordigers van de kerk. Misschien kan er – zo lees ik ook - over een tijdje een website met informatie vanaf. Kortom, we luiden het belletje van de wachtkamer wel als we klaar zijn met onze afwegingen. Het besef dat deze afstandelijke benadering mensen pijn doet en hen van ons vervreemdt is er in ieder geval wel in Utrecht. En men heeft er iets aan willen doen. Dat lef verdient waardering.

Onze houding

Net als Ad de Boer kan ik de discussie over homo's in het ambt niet los zien van onze algemene houding ten opzichte van hen. Over het verdriet hen aangedaan lees ik bij De Boer oprechte bewogenheid. Het siert hem dat hij stelt dat het in de discussie te veel gaat over wat homo's (niet mogen) doen en te weinig over wie ze zijn. Maar hij geeft ze vervolgens geen 'Bijbelse ruimte'. Dat harde oordeel begrijp ik dan weer niet. Wie ze zijn, die homo's? Wel goed genoeg om – ik weet de vergelijking is ongepast, maar even voor de duidelijkheid – om ons te verschonen in het ziekenhuis, maar niet goed genoeg om daar als vertegenwoordiger van de kerk met ons te bidden en ons te zegenen?

Voor mijzelf is homoseksualiteit iets waarbij ik me emotioneel en lichamelijk weinig of niets kan voorstellen. Ik kan het niet begrijpen of voelen, maar ik kan wel proberen met open ogen en een open hart te kijken. Een maand of wat geleden waren we uitgenodigd op een bruiloft van twee mannen. Ze waren overigens al 25 jaar samen. Het kon niet stereotyper: Ik zag twee mannen in het wit, strakke broeken en lakschoenen. Allebei met kale glimmende hoofden. Eén met een ketting de ander met de onvermijdelijke snor. We spraken elkaar en ik keek nog eens echt. Toen pas zag ik verliefdheid en tederheid en trouw. Een glimp van waarachtigheid. Wie weet, misschien wel de glimlach van God.

Leendert Marijs is voorzitter van de kerkenraad van de PKN in Middelburg. Eerder was hij lid van de NGK Maassluis en de NGK Heemstede/Haarlem

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archief/pagina?id=4310>

Waar liefde woont, gebiedt de Heer zijn zegen

Matthan Caan | 2009-10-23

Jaargang 53, nummer 21

Wie zich afvraagt of de NGK Utrecht er goed aan heeft gedaan het ambt open te stellen voor homofielen, snijdt een complex probleem aan. Zonder de inhoudelijke overweging van Utrecht te kennen, wil ik, gestimuleerd door drieluik van Ad de Boer, op enkele

punten mijn eigen gedachten geven.

Wij hebben een relationele God. De Bijbel gebruikt verschillende beelden om dit kenbaar te maken. Allereerst het huwelijk: man en vrouw zijn als Christus en zijn bruid. Ook de relatie ouder-kind bij de mens en moeder-jong bij het dier worden genoemd. Waar broeders samenwonen, houdt de liefdeband hen samen (psalm 133). De eerste christelijke gemeente was één in het geloof en had alles gemeenschappelijk. Kenmerkend is dat niet het ego, maar de ander voorop staat. In een relatie waarin men op de ander gericht is en zich gekend weet, wordt Christus zichtbaar. De homorelatie kan hierin een deviant op het huwelijk genoemd worden. Ik zie om mij heen dat zij sterk tot zegen is in het leven van beide partners, voor andere leden van het gezin en in de gemeente en samenleving waarin dit gezin een plaats heeft.

Wat betreft hetero- en homoseksualiteit waarschuwt de Bijbel vooral voor perversiteit, uitspatting gericht op kortstondig eigen genot (zoals bijvoorbeeld de cultuur uit Romeinen 1).

Blijde bijdrage

Van ieder gemeentelid wordt een blijde bijdrage aan het gemeentelven verwacht: het ambt van alle gelovigen. Sommigen krijgen een speciale verantwoordelijkheid in diaconaal, pastoraal of bestuurlijk opzicht. Iemand kan vrijgesteld worden om als dienaar of predikant een gemeente te dienen. Wij allen mogen Christus' liefde zichtbaar maken door gavengericht te dienen: door zijn Geest rust God ons bijzonder toe voor onze plaats in zijn koninkrijk. Zonder te generaliseren, valt mij op dat homofielen in mijn omgeving sensitief zijn ingesteld; ze hebben een sterk empathisch vermogen. Het verbaast niet dat ze vooral in de zorg en het onderwijs werkzaam zijn. De liefde voor de medemens lijkt ingegraveerd. Een verklaring daarvoor is niet zomaar te geven. Maar de basis voor diaconaal en pastoraal werk lijkt gelegd. De moeite lijkt vooral te liggen in de angst dat een homo op het gebied van heterorelaties geen leiding zou kunnen geven. Gek genoeg hebben we met vrijgezellen minder moeite. Paulus' onderwijs over het huwelijk geeft hierin te denken. Ik ben van mening dat de homo vanuit het perspectief van zijn gaven een volwaardige bijdrage kan leven in ieder ambt. Door hem of haar buiten te sluiten creëren we een minderheidsgroepering en kunnen we een ernstige identiteitscrisis veroorzaken in het leven van individuen. Of positief geformuleerd: waar liefde woont, gebiedt de Heer zijn zegen.

Voortrekkersrol

De kerk zou in ethische kwesties een voortrekkersrol moeten vervullen. Dit deed zij in de eerste eeuw door de positie van de vrouw goed te definiëren. Zo liet zij de samenleving zien dat onderdrukking van de vrouw geen pas geeft (1 Korintiërs 7, Kolossenzen 3).

Wat betreft de plaats van de homofiel in de samenleving bevinden wij ons in Nederland in een unieke positie: tien jaar geleden werd door het paarse kabinet het homohuwelijk ingesteld, een primeur in de wereld. Helaas konden we als kerk slechts reactief reageren, we waren nog niet goed voorbereid. Alhoewel? In de NGK werd in de jaren zeventig al verkondigd dat homo's volwaardig lid van de gemeente mogen zijn, net als ieder ander. Laten wij de bijzondere plaats die ons land in deze kwestie mondiaal inneemt, gebruiken om als kerk voorwerk te verrichten voor de wereldkerk.

Samenvattend zie ik perspectief om de ambten voor homofielen open te stellen. Helaas vragen ethische kwesties veel tijd; praktisch gezien zou het nu nog wel eens te vroeg kunnen zijn. Ik

hoop wel dat de stap van Utrecht als katalysator kan fungeren. Laten we er intussen naar streven dat wij allen in liefde samen gemeente kunnen zijn.

Matthan Caan is ouderling van de NGK Rotterdam-Overschie.

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archieff/pagina?id=4064>

De culturele factor

Job Smit | 2009-10-23

Jaargang 53, nummer 21

De publicatie van het principebesluit van de NGK Utrecht om samenlevende homoseksuelen niet te weren uit de ambten, heeft in de orthodox-christelijke media de stoot gegeven tot een nieuwe discussieronde. De kerk heeft wereldwijd grote moeite met het accepteren van de weg van de homoseksuele relatie. De belangrijkste reden daarvoor is de Bijbelse veroordeling van homoseksualiteit.

De vrijgemaakte ethicus Prof. dr. Ad de Bruyne stelde onlangs in het Nederlands Dagblad dat de opvatting dat in de bijbel alleen de perverse homoseksualiteit veroordeeld wordt in het licht van zakelijke exegese geen stand kan houden. De veroordeling is intrinsiek en integraal. Ook de gedachte dat Paulus niet op de hoogte zou zijn van liefdevolle homoseksuele relaties is volgens hem niet houdbaar. Ad de Boer sluit zich in zijn recente artikelen hierbij aan. Volgens hem is er geen Bijbelse ruimte voor een homoseksuele relatie. Deze opmerkingen zijn een terechte waarschuwing tegen oppervlakkig en vooringenomen Bijbellezen. Maar ik mis in deze opmerkingen een essentieel element. En dat is de aandacht voor de ‘culturele factor’. Ik zelf zie wel een Bijbels verantwoorde ruimte voor de weg van de homoseksuele relatie, maar die is er alleen als we de ‘culturele factor’ in ons Bijbellezen meenemen. In twee artikelen leg ik uit wat ik ermee bedoel en geef ik aan waar de aandacht daarvoor ons kan brengen.

Waarneming en betekenis

Met de culturele factor bedoel ik dat wij in onze cultuur in de loop van de tijd anders tegen homoseksualiteit zijn gaan aankijken. We nemen homoseksualiteit anders waar en daarom reageren we er anders op. Om dat wat duidelijker te maken een klein beetje filosofie. Wat wij waarnemen heeft altijd te maken met de betekenis die wij aan dingen hechten. Als mijn vrouw op het toneel verschijnt neem ik haar waar als mijn geliefde en echtgenote. Ik geef haar dus de betekenis van geliefde. Mijn waarneming wordt gekleurd door de gevoelens die zij als zodanig bij oproept en mijn gedrag is daarmee in overeenstemming. Als mijn kinderen mijn vrouw zien, zien ze haar als hun moeder. Zij geven haar de betekenis ‘moeder’. Hun waarneming wordt gekleurd door de gevoelens die daarbij horen en hun gedrag is daarmee in overeenstemming. Een ander voorbeeld. In de 16^e eeuw werd Sinterklaas onder protestanten gezien als een roomse heilige en een symbool van rooms bijgeloof. Deze betekenisgeving van de Sinterklaasfiguur leidde in gereformeerde kring tot veroordeling en afwijzing van het sinterklaasfeest. Vandaag zien wij de Sinterklaasfiguur heel nuchter als een aardige

folkloristische traditie. Onze reactie is dan ook anders: we doen gewoon aan het sinterklaasfeest mee. Deze verschillende betekenissen kunnen overigens op elkaar betrokken worden als we elkaar informeren over de betekenissen die wij aan de dingen hechten. Om in het voorbeeld van mijn vrouw te blijven: als ik mijn kinderen iets vertel wat het betekent om mijn vrouw als geliefde en echtgenote te zien en zij vertellen mij iets over hoe het is om haar als moeder te zien, dan verrijken wij beiden onze kennis.

In de Bijbel

In de Bijbel is dit proces ook aanwijsbaar. Ik geef twee voorbeelden. In Deuteronomium 23 wordt gesteld dat een 'ontmante', een eunuch, in de gemeente (de vergaderde gemeente voor het heiligdom) niet mag komen. Hij heeft een gebrek en dat past niet in de sfeer van het heiligdom waar alles moet spreken van de volmaakte heiligheid van de Heer. Hier wordt de ontmande dus gezien in de betekenis van 'gebrekkige' en 'vernield'. In Jesaja 56 lezen we een profetie over de gemeente van de toekomst. Daarin heeft de ontmande (die de Here vreest) een volwaardige plaats. Hij heeft dan weliswaar geen kinderen, maar hij heeft in de tempel een gedenkteken beter dan zonen en dochters: een eeuwige naam. Hier wordt de ontmande niet gezien in zijn betekenis van gebrekkige en vernield, maar individueel-persoonlijk als een lijdend mens. Hij heeft immers geen kinderen en vindt zichzelf maar 'een dorre boom'. De reactie is hier tegenovergesteld: geen uitsluiting maar aanvaarding, Een voorbeeld uit het Nieuwe Testament: in 1 Kor. 8 is de vraag aan de orde: mogen wij offervlees eten dat uit de heidense slachterijen komt? (in Paulus' dagen waren bijna alle slachterijen religieus). 'Dat hangt ervan af', zegt Paulus als het ware. 'Het is maar welke betekenis je er aan hecht. Als je in geweten niet los bent van de afgoden en dit vlees verbindt met de kwade machten die achter die afgoden schuilgaan, moet je het niet eten. Maar als je vast gelooft dat Jezus Heer is over alle machten - en je dus in staat bent dit vlees te zien als gewoon vlees - eet het dan gerust.' (vrij naar 1 Kor. 8:1-13).

De 'huiver van Leviticus'

Hoe wordt homoseksualiteit in de bijbel waargenomen? De meest diepgaande en scherpe uitspraken over homoseksualiteit vinden we in de wetsteksten van Leviticus 18 en 20. Daar wordt homoseksualiteit in één adem genoemd met perversiteiten als bestialiteit, incest en kinderooffers. Het zijn 'gruwelen' waar de Heer een afschuw van heeft. De reden voor deze afschuw wordt niet vermeld maar laat zich wel reconstrueren. Het is een brute miskennis van de bedoelingen van God; een eigenwillige omkering van de door God ingestelde levensorde; een overschrijding van heilige grenzen, die slechts tot ontwrichting van het bestaan kunnen leiden; een verkrachting van de schepping. Er hangt de sfeer omheen van het taboe. Als het taboe doorbroken wordt zijn de gevolgen niet te overzien en is de toorn van God zeer te vrezen. Het land kan zulke dingen dan ook niet verdragen en zal zijn bewoners uitspuwen. (Lev. 18:28). Niet ten onrechte is in dit verband wel gesproken over de 'huiver van Leviticus'. Het ligt voor de hand te veronderstellen dat deze visie op homoseksualiteit is voorondersteld in de beschrijving van de gebeurtenissen in Sodom (Gen. 19) en Dan (Recht. 19). Ook in de nieuwtestamentische teksten horen we de echo van deze huiver. Paulus noemt homoseksualiteit 'tegennatuurlijk'. Dat is weliswaar een grieks begrip, maar in de joodse gedachtewereld van Paulus ligt een verbinding met de teksten uit Leviticus voor de hand. Ook voor Paulus heeft homoseksualiteit te maken met de toorn van God. ('Hij heeft hen aan de onreinheid overgegeven', Rom. 1: 24.26). De 'zachten' en 'zij die bij mannen liggen', waarover 1 Korintiërs 6 en 1 Timoteüs 1 spreken, brengen ons weliswaar in de sfeer van de

pederastie (relatie oudere man en jongere knaap) die in de oudheid wijd verbreid was, maar de algemeenheid van de formulering doet toch weer denken aan de integrale veroordeling in Leviticus.

Collectief en individueel

Homoseksualiteit komt in de bijbelse geschriften dus uitsluitend voor als expressie van goddeloosheid. Opmerkelijk is ook dat het ook alleen maar in collectieve verbanden ter sprake komt. Het gaat om Sodom (Gen. 19), de richterentijd (Recht. 19), de Kanaänitische cultuur (Lev. 18 en 20) en de decadente Romeinse samenleving (Rom. 1, 1 Kor. 6, 1 Tim. 1). Nergens is de blik gericht op de individuele homoseksueel en wat hij/zij doormaakt. Het verschil met onze waarneming springt direct in het oog. Als wij een homoseksueel ontmoeten, zien we niet een ‘teken van een goddeloze cultuur’, maar een individueel, mogelijk zeer gelovig mens, die een weg zoekt in het leven. We kijken daarbij niet slechts naar seksuele handelingen – wat het exclusieve perspectief is van de Bijbelteksten – maar leggen ook een verband met een (hoe dan ook) gegroeide innerlijke gerichtheid. Ook halen we er allerlei biologische psychologische en sociologische wetenswaardigheden bij. We zien homoseksualiteit dus blijkbaar niet alleen individueler, maar ook zakelijker en nuchterder. Wat moeten we aan met dit verschil? Daarover een volgende keer.

Job Smit is als predikant van de NGK Apeldoorn als geestelijk verzorger werkzaam in een verpleeghuis.

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archief/pagina?id=4063>

De culturele factor (2)

Job Smit | 2009-11-06

Jaargang 53, nummer 22

In deze artikelen vraag ik aandacht voor de culturele factor bij het lezen en verwerken van de Bijbelteksten over homoseksualiteit. Die houdt in dat elke waarneming gepaard gaat met (cultureel bepaalde) betekenisgeving en dat die betekenis bepaalt hoe we ons verhouden tot dat wat we waarnemen. In het vorige artikel heb ik aangegeven dat dit mechanisme ook in de bijbel aanwijsbaar is en heb ik het toegepast op homoseksualiteit. In de bijbel wordt homoseksualiteit over heel de linie waargenomen als een kenmerk van een wereld in opstand tegen God. Wij daarentegen nemen homoseksualiteit waar in individueel en zakelijk perspectief.

Deze meer persoonlijk-individuele en meer zakelijke manier van kijken naar homoseksualiteit is voor ons zo vanzelfsprekend dat we nauwelijks meer beseffen, hoezeer deze kijkwijze eigen is aan onze westerse cultuur. Deze verschuiving in waarneming is vergelijkbaar met die van ziekten en handicaps. In het oude oosten en de antieke wereld werd ziekte niet primair als een behandelbare stoornis gezien, maar allereerst religieus geduid. Zieken waren mensen die om wat voor reden dan ook door God of kwade machten geslagen waren. Dat had ook direct zijn weerslag op de gemeenschap waarin de zieke leefde (vgl. Johannes 9:2; 1 Korintiërs 11:30). Daarom zochten mensen in vroeger dagen bij ziekte in de eerste plaats de gunst van

God of de goden. Een 'arts' was in feite iemand die in contact stond met de goden en op basis daarvan mogelijk (geheime) kennis had omtrent allerlei middelen. Wij zoeken bij ziekte eerst een deskundige arts, die werkt met beproefde en toetsbare kennis en als christenen beleven we dat, als het goed is, in religieus perspectief.

Deze verandering van kijkwijze is overigens niet buiten het evangelie om gegaan. De grondslag daarvan is de Bijbelse leer van de schepping, die een zakelijker omgang met de werkelijkheid mogelijk maakt en een dieper verstaan van de boodschap van verlossing. God vindt het belangrijk dat mensen niet lijden, maar gezond en heel zijn en roept mensen op om in navolging van Hem het lijden te bestrijden.¹

Culturele factor aan het werk

Het is op basis van deze culturele factor dat gesteld kan worden dat homoseksualiteit voor Paulus iets anders 'was' dan het voor ons 'is'. Of Paulus al dan niet op de hoogte was van liefdevolle homoseksuele relaties (wat overigens onbewijsbaar is) is op deze manier minder relevant. Als hij ze heeft gekend zou hij ze – gelet op de gedachtegangen in zijn geschriften – nog steeds als een teken van een goddeloze leefwijze hebben geduid. Op karakteristieke wijze komt deze culturele factor naar voren in de onder orthodoxe christenen nogal eens gehoorde reactie: 'Als je er mee te maken krijgt, ga je er anders over denken'. Dat is geen teken van zwakke principiële knieën, zoals nogal eens wordt gedacht, maar een duidelijk signaal dat die culturele factor ook daar werkzaam is, waar men grote moeite heeft met homoseksualiteit. Bij confrontatie doet men namelijk de ontdekking dat men de dingen toch in een ander kader waarneemt dan in de Bijbel gedaan wordt. Dat gegeven is zo sterk dat het noopt tot een nuancering van eerder ingenomen standpunten.

Ethische betekenis

Betekent dit nu dat de Bijbelse teksten over homoseksualiteit voor ons betekenisloos zijn geworden? Allerm minst! Net zo min als de psalmen die spreken over het zoeken van de gunst van God bij ziekte voor ons nu betekenisloos zijn. Nog steeds heeft ziekte een 'teken-karakter', al was het maar omdat het ons bepaalt bij de menselijke kwetsbaarheid. Verder: zoals mijn kinderen en ik door informatie-uitwisseling een vollediger beeld kunnen krijgen van mijn vrouw, zo kunnen wij in gesprek gaan met de Bijbelse teksten. Maar om er wat mee te kunnen zullen we niet aan een vertaalslag ontkomen. Eerlijk Bijbellezen betekent namelijk niet alleen dat je recht doet aan de Bijbel, maar ook aan jezelf als 21^e eeuwse mens.

Wie dat probeert, ontdekt meer dan genoeg boodschap in de Bijbelse teksten over (homo)seksualiteit. Ik heb voor mijzelf in elk geval de volgende dingen genoteerd. Hoe de Heer het leven van den beginne bedoeld en gemaakt heeft is een belangrijke richtingwijzer voor ons handelen. Daarnaast is overigens ook de voorwaartse gerichtheid op de komst van het koninkrijk van God van groot belang.² In elk geval heeft de man-vrouw relatie heeft in het christelijk geloof een symbolisch-religieuze betekenis die een gelijkgeslachtelijke relatie nooit kan hebben. Dat staat een absolute gelijkstelling van gelijkgeslachtelijke relaties binnen het christelijk geloof m.i. in de weg. In de tweede plaats: de Heer vraagt in seksuele zaken liefde en trouw, tederheid en reinheid. Dat geldt onverminderd voor eventuele homoseksuele relaties. In de derde plaats: de 'huiver van Leviticus' is voor ons besef weliswaar primitief, maar wel degelijk ergens op gestoeld. Het is gestoeld op het intuïtief aangevoelde belang van het respecteren van de structuren die God in de schepping heeft gelegd, ook al kun je niet precies achterhalen hoe het precies in zijn werk gaat. Seksualiteitsbeleving doet iets met een mens op een fundamenteel niveau, dat nooit helemaal te achterhalen valt.³ Ten vierde: de geschiedenissen van Sodom (Genesis 19) en Dan (Rechters 19) en het betoog van Paulus in

Romeinen 1 leren mij hoe homoseksualiteit een innerlijk verbond aan kan gaan met een leven zonder God of gebod en zo een revolutionaire betekenis kan krijgen. Wie in de beleving van de homoseksualiteit een kracht ervaart die van God aftrekt, mijde de homoseksualiteit of zoeken naar bevrijding door Gods Geest. In een christelijke pastorale begeleiding mag daarom de kritische vraag: ‘Trekt het je van God af of brengt het je dichterbij Hem?’ niet ontbreken.

Pluriforme pastorale begeleiding

Meer dan vroeger mogelijk was zien we hoe homoseksualiteit allerlei vormen en oorzaken kan hebben. Zowel biologische, psychologische, sociologische en culturele factoren spelen een rol, maar niemand kan precies zeggen hoe die factoren in elk concreet geval zich tot elkaar verhouden. De homoseksualiteit die ontstaat in een klooster is van een andere orde dan die van een kind waarbij al in de jonge jaren de eerste contouren van een homoseksuele gerichtheid kunnen worden waargenomen. En die is weer anders dan de homoseksualiteit van iemand die als gevolg van een verstoorde genderontwikkeling, teleurstellingen in de liefde of traumatische ervaringen homoseksualiteit ontwikkelt. En dan zijn daar ook nog de mensen die uit ideële motieven (feminisme) of pure seksuele experimenteerlust homoseksuele contacten zoeken. We maken pastorale en ethische brokken, als we alles over een kam scheren.

Aan deze pluriformiteit mag de kerkelijke ethische bezinning en pastorale praktijk niet voorbijgaan. Er zal telkens een bij de situatie passend antwoord gevonden moeten worden. In de christelijke kerk zijn onthouding en het zoeken naar bevrijding vanouds de enige geaccepteerde handelingsopties. En ik geloof dat er nog steeds heel goede redenen kunnen zijn om de weg van de onthouding in sterke overweging te geven dan wel te stimuleren genezing of bevrijding door Gods Geest te zoeken.

Behoort de weg van de relatie ook tot de mogelijkheden? Ik geef een dubbel antwoord. Binnen het oud-oosterse en antieke culturele klimaat dat in de bijbel naar voren komt (= gelet op de betekenissen die in de Bijbel aan homoseksualiteit gehecht worden) is de weg van de relatie inderdaad uitgesloten. Daarin kan ik Gagnon, De Bruijne en de Boer helemaal gelijk geven. In óns cultureel klimaat evenwel (=gelet op de betekenissen die *wij* aan homoseksualiteit hechten) hoeft de weg van de relatie niét te worden uitgesloten. De Bijbelse legitimatie daarvoor is het gegeven dat de profeten en Jezus zelf ons dringen tot een visie op de mens, waarbij hij/zij primair als individueel persoon wordt gezien en niet als teken of symbool van een (goddeloze) cultuur.⁴ Is dit perspectief eenmaal gekozen, dan is het de roeping van de christelijke gemeente om mensen die een weg zoeken in hun homoseksualiteit te ondersteunen vanuit het liefdegebod en het perspectief van het koninkrijk van God. Voor de goede orde: daarbij gaat de Bijbel open, en worden dus óók de stemmen van Leviticus en Romeinen gehoord, hoe lastig dat ook mag zijn.⁵

Wereldhistorisch perspectief

Is christelijke openheid voor de weg van de relatie geen breuk met een eeuwenlange christelijke praktijk? Dat is het inderdaad. Maar dat is in de geschiedenis van de christelijke kerk niet uniek. In de afschaffing van de reinheidswetten, de afschaffing van de slavernij, de opkomst van de moderne democratie en de veranderde positie van de vrouw heeft de kerk dit eerder meegemaakt. Het christelijk geloof doorloopt nu eenmaal verschillende culturen. Zoals wij de slavernij niet als onvermijdelijk economisch bijproduct, maar (mede door het evangelie) als onrecht hebben leren zien, zo leren wij nu, (mede door het evangelie) dat het taboe op homoseksualiteit tot onrecht kan leiden en positief: dat ook in een homoseksuele relatie iets weerspiegeld kan worden van het koninkrijk van God. Niet zoals dat in het huwelijk het geval is, maar toch óók.

Job Smit is verbonden aan de NGK Apeldoorn en als geestelijk verzorger werkzaam in een verpleeghuis.

1 Dat is de betekenis van de uitgebreide genezingspraktijk van Jezus.

2 Zo relateert Paulus in 1 Korintiërs 7 de betekenis van het huwelijk vanuit de komst van het koninkrijk van God.

3 Dit wonderbaarlijke en dus geheim-zinnige karakter van seksualiteit wordt mooi verwoord in. Spreuken 30:19: 'Deze drie dingen zijn mij te wonderlijk, ja, vier begrijp ik niet: de weg van de adelaar langs de hemel en de weg van de slang op de rots, de weg van een schip in volle zee en de weg van een man bij een jonge vrouw'. (vertaling NBG)

4 Een mooi voorbeeld vind ik Marcus 3:1-6, waarin de man met de verschrompelde hand niet alleen figuurlijk maar ook letterlijk in het midden komt te staan.

5 Zowel De Bruyne als De Boer beroepen zich sterk op het boek van R. Gagnon *The Bible and Homosexual Practice*, Nashville USA, 2001. Omdat hij in orthodoxe kring nogal eens wordt aangehaald zou dit boek een aparte bespreking verdienen. In dit boek worden de culturele factoren wel (zelfs overvloedig) genoemd, maar niet naar waarde geschat. Dit komt door dat de op zich waardevolle uitleggingen functioneren in het kader van een hermeneutiek en een ethiek die in wezen rationalistisch zijn. In gewoon Nederlands gezegd: de uitleggingen van Gagnon kan ik in hoge mate volgen en ze krijgen van mij in deze artikelen het volle pond. Bij de manier waarop die uitleggingen worden gebruikt voor het beantwoorden van de vraag 'wat moeten wij doen?' heb ik echter veel bedenkingen.

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archief/pagina?id=4309>

Is dit wat je wilt?

Gerard de Lange | 2009-11-20

Jaargang 53, nummer 23

De Nederlandse wet is er wel uit. Mensen zijn allemaal gelijk(waardig) ongeacht hun godsdienst, huidskleur of seksuele geaardheid. We mogen onze medemens op dat punt dan ook niet discrimineren. Voor de homofiele man of vrouw betekent dit dat hij of zij in Nederland vrij is een relatie aan te gaan. Niemand zal het hen verbieden: sterker, er is zelfs de mogelijkheid om publiek met elkaar in het huwelijk te treden.

In sommige landen en culturen en volgens de traditionele lezing ook in de Bijbelse setting behoort de homoseksuele relatie tot de verboden relaties die in het rijtje voorkomen van pedofilie en incest. Maar in de Nederlandse maatschappij van vandaag zeggen we: als het om volwassen mensen gaat, die kiezen voor de homoseksuele relatie, dan is dat hun eigen vrijheid en verantwoordelijkheid. Bij pedofilie en incest gaat het om ongelijkwaardigheid in de relatie. Ook worden deze relaties als onwenselijk en schadelijk gezien. Het recht komt op voor het kind en dat is een goede zaak. Maar de homofiele relatie is in beginsel de vrije keus van twee volwassen mensen. Homofilie wordt in Nederland ook niet langer beschouwd als een afwijking of een psychiatrische problematiek. Het is 'normaal' en dus ook ieders persoonlijke keus. Je kunt in Nederland uit de kast komen. Niemand die je een strobreed in de weg legt. Je kunt kiezen voor de homoseksuele relatie. Dan komt de vraag nog sterker op iemand af: maar is dat ook echt wat je wilt?

Je bent homo en gelovig

De verantwoordelijkheid en de beslissing ligt bij de persoon zelf. Niemand kan die verantwoordelijkheid overnemen of de beslissing voor iemand anders maken. Voor de

gelovige homofiele man of vrouw ligt deze beslissing iets ingewikkelder dan voor de niet-gelovige. In ieder geval heeft hij of zij ook te maken met kerkelijke tradities waarin homoseksualiteit wordt afgewezen. Tegelijkertijd zijn er ontwikkelingen binnen de kerken die vanwege de uiteenlopende meningen een grotere ruimte lijken te bieden. Er zijn gemeenten waarin homoseksualiteit is aanvaard en waar een homohuwelijk zelfs als een kerkelijke bevestiging gevierd kan worden.

Nu kan een homofiele man of vrouw ervoor kiezen om met de keus voor een homofiele relatie te breken met geloof en kerk, maar sommigen willen dat helemaal niet. Ze zijn gelovig en willen niets liever dan bij God en de kerk behoren; tegelijkertijd zijn ze homofiel en willen niets liever dan een fijne vriend of vriendin. Hun diepste verlangen is eigenlijk dat dit samen zou kunnen gaan. Ze kunnen kiezen voor kerken waar ruimte wordt gemaakt voor de homofiele relatie, maar doen dat soms niet of met grote moeite, omdat ze zich juist met de kerkelijke traditie die geen ruimte biedt voor de homoseksuele relatie, op alle andere punten meer verwant voelen. In dat geval zit er weinig anders op dan als homofiele man of vrouw de bedenkingen die binnen de eigen traditie tegen de homoseksuele relatie bestaan te overwegen voor Gods Aangezicht en zich uit te strekken om in het eigen hart overtuigd te raken van het juiste van de keus.

Je kunt het zelf bepalen

Bijbels gezien mogen we er vanuit gaan dat ieder mens tot een eerlijke en goede keus kan komen voor Gods aangezicht. Dat is een groot goed. Het vraagt ook om vertrouwen, wanneer de keus bij de ander anders uitvalt dan de keus die je zelf verantwoord acht. Voor ons als kerken is dit de vertrouwensbasis geworden en gebleven: ieder moet in zijn hart ten volle overtuigd kunnen zijn. Op die manier hebben we leren leven met verschillende meningen en keuzes, terwijl we in het spanningsveld van de verschillen vasthielden aan de kostbare ruimte voor het hart van ieder mens, waar de beslissingen vallen voor God en de mensen. Vroeger - in de situatie van het Oude Testament - was de situatie misschien wel zo dat mensen aan de wetten gebonden werden door de mensen die boven hen geplaatst waren: Dit was goed en dat was fout. Dat bepaalde je niet zelf. Anderen maakten dit voor je uit. Je had je er maar naar te schikken. Toch kleefden daar veel nadelen aan. Het grootste nadeel is misschien wel dat geboden niet het beste in ons wakker roepen. We waren er toch al niet goed in om te doen wat God zegt en dat werd niet beter na de zondeval. Ook is er het nadeel dat iemand misschien wel de goede dingen doet, maar dan uit angst voor straf. Het mooiste zou zijn wanneer de mens een ander hart zou krijgen waarin hij en zij het goede innerlijk kunnen weten en doen. Dat redden we natuurlijk als in zonde gevallen mensen niet uit onszelf. Er was een Nieuw Verbond nodig. God heeft dat mogelijk gemaakt door de verzoening van onze zonden en de heilige Geest, die Hij ons in Jezus Christus schenken wil. God heeft met het Nieuwe Verbond toegezegd dat wij als mens persoonlijk tot goede keuzes kunnen komen, dankzij Gods Woord en dankzij de Heilige Geest die in ons woont en de genade waarin wij mogen leven. De mens van het Nieuwe Verbond heeft het eigenlijk niet nodig dat iemand anders hem vertelt wat goed is of kwaad. (Jeremia 31:31 ev) Natuurlijk hebben we onze mening en maken we die ook kenbaar aan elkaar. Op deze manier is niet elke vorm van liefde en leiding geven overbodig geworden. Maar ten diepste zijn we niet afhankelijk wat anderen ervan vinden. God stelt ons als mensen van het Nieuwe Verbond in staat om helemaal persoonlijk – zonder de inmenging van iemand anders – tot een goede gewetensvolle mening en keuze te komen. We kunnen deze beslissing dus met een gerust hart aan onze homofiele medemens overlaten. Hij en zij is van Godswege in staat om zelf tot een goede afweging en beslissing te komen. De vraag ligt dus op hun bordje: Is dit wat je werkelijk wilt?

Leiding geven?

Ik kan me voorstellen dat iemand vraagt naar de plaats van de kerk in dit verhaal. Is het nu helemaal irrelevant geworden, hoe de kerken er over denken en wat zij tolereren als levensvorm en levensstijlen? Nee, het is zeker niet onbelangrijk hoe de mensen die leiding geven (ouders, leraren, besturen, ambtsdragers) over homofilie denken en waar ze hun grenzen leggen. Wel moeten we eerlijk tegen elkaar zeggen dat leiding geven alleen goed lukt, als je samen ook één lijn trekt. Wanneer we als kerken ten aanzien van de homofiele broeder en zuster eenzelfde houding aannemen, eenzelfde mening op grond van de Bijbel communiceren, dezelfde consequenties in de praktijk van het kerkelijke leven vorm geven, dan zou er mogelijk een goed en gezond gezag en effect van uitgaan. Er is weinig mis met gezond gezag.

Maar als de meningen zo verdeeld raken als onder ons het geval is en de kerkelijke praktijk zo uiteenloopt, moet een mens zich afvragen of wij als kerken op dit punt nog iets met gezag kunnen brengen. Juist de verschillen in omgang met homofiele stellen maken dat men zich moet afvragen, of leiding geven vanuit de kerk op dit punt nog wel mogelijk en wenselijk is. Ook is de vraag gerechtvaardigd of, wanneer sommige gemeenten homofiele stellen in volle rechten ontvangen en aanvaarden als leden, dit opeens niet zou kunnen als het om ambtsdragers van diezelfde kerken gaat. Iets is goed of iets is kwaad; dat geldt net zo goed voor ambtsdragers als voor gewone gemeenteleden.

Dan is er nog iets: De opstelling van de kerk waarin men kiest voor de aanvaarding van de homoseksuele man of vrouw aan het Avondmaal, terwijl men homoseksualiteit op Bijbelse gronden afwijst, moeten we niet willen. Daar valt niet mee te leven. Ik vind jou goed, maar je manier van leven deugt van geen kant. Ik kan me goed voorstellen dat homoseksuele mensen met de opstelling 'lieve poes stoute kat' niet uit de voeten kunnen en dat ze vervolgens afhaken. Het is een van beide: of je aanvaardt de mens en zijn levenskeuze, of je wijst die af. Wanneer je de levenskeus als zondig ziet, is er geen toegang tot het Avondmaal. Dat laatste is mijn positie, die ik niet alleen Bijbels vind, maar ook wel zo eerlijk naar de homofiele broeder of zuster toe. Het mooiste zou zijn dat we als kerken in gebed en studie een gezamenlijke weg wijzen en gaan.

Toenemende verschillen

Er is wel iets voor te zeggen wanneer protestantse gemeenten onder leiding van hun kerkenraad eigen wegen gaan op het punt van geloof en levenswandel; tegelijkertijd wordt een kerk ongeloofwaardig, als alle meningen die zich voor kunnen doen in de kerken worden aangetroffen. Wanneer vader en moeder een verschillende weg wijzen, kan een van beide twee dingen doen: zijn of haar wil doordrukken; dat is een vorm van macht die zich moeilijk laat rijmen met het christelijk geloof. Of erkennen dat de verschillen van inzicht leiding op dit punt moeilijk, zo niet onmogelijk maken. Het enige wat vader of moeder kan doen, is zeggen: Als je wilt weten hoe ik erover denk, zal ik je dit eerlijk zeggen. Jij moet dan maar doen wat jou goeddunkt, want je vader en je moeder zijn verdeeld. Ik heb de neiging om tegen de Here God te zeggen: Hoe moet ik als predikant in de protestantse traditie in Nederland van vandaag, waar alles mogelijk is, goede leiding geven op dit punt? Op dit moment lukt het me nog, maar voor hoelang? Bij toenemende verschillen zie ik afnemende kansen voor goed en christelijk leidinggeven. Te midden van groeiende kerkelijke verschillen zie ik het niet als wenselijk een positie te kiezen en die door te zetten, omdat dit eerder met macht dan met gezag gepaard gaat. Het enige wat ik daarna nog wel kan en wil doen is naast de kansel mijn persoonlijke mening geven over wat volgens mij het beste is.

Maar er is iets wat mij bemoedigt: Het is niet onmogelijk voor de homofiele broeder of zuster om tot een eigen en goede afweging te komen en een keus die de instemming van de Heer heeft. Maar hij of zij moet het niet verwachten van de omgeving. De homofiele man of vrouw kan - door te verwijzen naar de verschillen van mening die blijkbaar allemaal hun recht

hebben - zeggen dat het dan ook niet uitmaakt wat hij of zij kiest, omdat overal wel wat voor te zeggen valt. Dat laatste is niet juist. Iemand kan zich er wel van afmaken, maar voor een mens van het Nieuwe Verbond blijft de mogelijkheid en dus ook de verantwoordelijkheid gegeven om geheel eigen overwegingen te maken voor Gods Aangezicht. Het is niet nodig dat iemand jou vertelt wat goed is of wat niet. Je hebt zelf de Heilige Geest. Je kunt er bij wijze van spreken helemaal zelf achter komen. Daar heb je niemand bij nodig.

Door Gods goedheid

Wanneer iemand zou willen weten hoe ik er over denk, wil ik dat wel vertellen. Ik ben door Gods goedheid trouw. Ik wil hiermee zeggen dat ik echt te vertrouwen ben. Toch is dit natuurlijk omstreden. Anderen die een tegenovergestelde mening zijn toegedaan zullen hetzelfde zeggen. Hoe maak je dan uit wie er gelijk heeft? De grote vooronderstelling van het christelijke geloof is dat God dat door Jezus Christus aan de mensen van het Nieuwe Verbond geeft; dat ze feilloos in staat zijn om op grond van de Bijbel en geleid door de Geest van God te weten wat goed is en om dat goede dan ook tot uitvoer te brengen. Voor de buitenstaander blijft het verwarrend om al die 'integere' mensen te zien die toch het tegenovergestelde beweren. Maar voor Gods kinderen is het niet onmogelijk door de bomen het bos te blijven zien en de goede mening en levenswijze er uit te pikken en die in praktijk te brengen.

Drs. Gerard de Lange, predikant van de NGK Ede, overleed in 2021.

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archief/pagina?id=4566>

Ga eerlijk met de Bijbel om

Ad de Boer | 2009-12-04

Jaargang 53, nummer 24

Mijn drieluik over het principebesluit van de NGK Utrecht om de ambten van ouderling en predikant open te stellen voor homoseksueel samenlevende gemeenteleden heeft een aantal reacties losgemaakt, die inmiddels in Opbouw zijn geplaatst. Ook al gaan niet alle artikelen in op mijn bijdragen, stuk voor stuk dagen ze uit tot voortzetting van het gesprek.

Leendert Marijs verwijt mij dat ik eenzijdig verwijs naar vertegenwoordigers van de evangelikale wereldkerk die geen bijbelse ruimte zien voor homorelaties, laat staan voor samenlevende homo's in het ambt. Volgens hem klinken er ook andere geluiden onder *evangelicals*. Zeker, die zijn er: alleen al in onze eigen kring hebben Henk de Jong en Jan Mudde een toegevender houding tegenover homoseksuele relaties bepleit dan waartoe ik geneigd ben. Naast hen zijn CGK-predikant dr. Bert Loonstra en IZB-secretaris drs. Wim Dekker te noemen en ook buiten onze grenzen zijn er *evangelicals* die positief staan tegenover homoseksuele relaties. Maar dat zijn ook na decennia gesprek en discussie toch uitzonderingen gebleven. Over vrijwel de volle breedte van de wereldwijde evangelikale beweging, blank en gekleurd, vernieuwend en behoudend, leeft de overtuiging, dat Gods Woord geen ruimte geeft om samenlevende homo's ambtsdrager te laten zijn.

Op zich is dat niet beslissend. Ook rond dit thema is de meerderheid geen norm: ook de strijd

tegen de slavernij en vóór de vrouwenemancipatie begon met enkelingen. Maar ik gebruikte de verwijzing naar de evangelikale wereldkerk vooral om aan te geven: besef dat je je met een keus voor homoseksueel samenlevenden in het ambt verwijderd van een groot aantal christenen en kerken waarmee je één bent in geloof en belijden, confronteer je met die breed gedeelde overtuiging (vooral met de argumenten van hen die dicht bij ons staan) en wees je ervan bewust dat een andere koers in de praktijk vaak spanning en scheuring oplevert. Dat signaal stáát wat mij betreft nog steeds.

Leer- en leefvrijheid

Blijft staan dat de tegenvoorbeelden die Marijs aanvoert, twijfelachtig zijn. De Engelse aartsbisschop Rowan Williams is een achtenswaardige broeder in de Heer, maar het is een gotspe (om dat woord van Marijs te lenen) om deze kerkleider die de verscheurde Anglicaanse gemeenschap bij elkaar probeert te houden in stelling te brengen tegen de gerenommeerde Bijbelgeleerde Tom Wright. Curieuzer nog is Marijs' verwijzing naar de ruime homovisie van de United Church of Christ. Ja, dank je de koekoek: de UCC is met afstand een van de meest vrijzinnige (en daardoor een van de snelst krimpende) kerken van Amerika en Canada; leer- en leefvrijheid gaan er hand in hand, notoire kettters op kansel en kathedr wordt geen strobreed in de weg gelegd en als eerste en een van de weinige kerken in Amerika gaat de UCC voluit voor het homohuwelijk. Geen moment zal de UCC zichzelf rekenen tot de evangelikale wereldgemeenschap en dat moeten wij dus ook maar niet doen.

En dan Jim Wallis: al decennialang een prachtig voorbeeld van een Amerikaans christen die zich niet in een verfoeilijk links/rechts-schema laat indelen en onbekommerd vanuit het Evangelie opkomt voor de bescherming van ongeboren kinderen, sociale gerechtigheid en bescherming van het milieu en strijdt tegen armoede, onderdrukking en 'christelijke' homofobie of erger. Tegenover de fixatie van veel Amerikaanse christenen op seksuele misdragingen hamert hij terecht op het feit dat de Bijbel vele malen vaker tegen sociale zonden dan tegen seksuele zonden waarschuwt. En in een land waarin je bijvoorbeeld in het leger wel homo mag zijn, maar dat vooral niet moet zeggen (*don't ask, don't tell*) is er alle reden om zoals Wallis op te komen voor de rechten van homo's in het publieke leven. De door de ChristenUnie in het regeerakkoord ingebrachte homoparagraaf zou zo uit zijn pen gevloeid kunnen zijn. Maar die opstelling maakt hem nog niet tot een *evangelical* die met de Bijbel in de hand homoseksuele relaties legitimeert.

Luisteren?

Een tweede verwijt van Marijs is dat ik weliswaar pleit voor een gezamenlijk luisteren naar de Schrift, maar intussen al weet wat die over dit onderwerp te zeggen heeft. Hoe open is je houding in zo'n gezamenlijk gesprek dan nog? En hoe echt is dan je zoektocht naar wijsheid? Die vragen zijn terecht. Ga je – als christenen, als kerken – zo'n proces in vanuit een uitkomst die bij voorbaat vast staat? Of wil je in dat proces luisteren naar elkaar, open staan voor wat Gods Geest laat zien en je laten gezeggen door het Woord van God? In de kerk kan het gesprek nooit anders dan op die laatste manier gevoerd worden. Daarom hadden we als NGK indertijd zo'n moeite met een CGK-studiecommissie rond de vrouw in het ambt die kort door de bocht geformuleerd het klassieke standpunt vanuit de Bijbel moest onderbouwen. En daarom beleefden we het als een kostbaar geschenk dat onze eigen studiecommissie over dat onderwerp, die met stevig verschillende standpunten van start ging, via een lang en intensief proces van lezen en luisteren met een unaniem eindrapport kwam. En daarom heeft ook een gezamenlijke studie rond homoseksualiteit en ambt niet een vooraf bepaalde uitkomst.

Maar dat betekent toch niet dat de deelnemers blanco aan dat gesprek beginnen? Alsof dit het

eerste gesprek en de eerste studie rond dit onderwerp is. Er is over de vraag wat het onderwijs van de Bijbel voor onze houding tegenover homoseksuele relaties betekent al veel geschreven en gestudeerd. Zelf ben ik daar de afgelopen decennia intensief doorheen gegaan. Dat leg je niet even af bij het begin van een nieuw gesprek, hoe open je dat ook wilt ingaan. En dat hoeft je dus ook niet te verzwijgen.

Waar liefde woont

Zowel Leendert Marijs als Matthan Caan lijken hun norm voor de beoordeling van homoseksualiteit en homoseksuele relaties te leggen in wat ze voor ogen zien: een liefdevol homopaar, begaafde mensen, geknipt voor diaconaat en pastoraat. Wat gezien en geproefd wordt, is bepalend. Caan beschrijft indringend de mooie dingen die hij bij homo's ziet. Zijn houding getuigt van nabijheid. Hoevelen van ons oordelen over homo's vanaf grote afstand, op basis van beelden van de Gay Pride of Roze Zaterdag? Caan heeft bij zijn schrijven concrete mannen en vrouwen op zijn netvlies en is daarin velen tot voorbeeld. Het begint met leren kennen en met lang leren luisteren.

Maar daar stopt het toch niet? We luisteren en kijken naar elkaar. Maar we kijken en luisteren toch ook naar God. Wat heeft Hij te zeggen? Bij Caan lijkt de liefde die hij ziet en proeft, de norm. Waar liefde woont, gebiedt de Heer zijn zegen, tot in het homohuwelijk toe. Maar waar blijft de norm voor liefde? Verbindt de apostel Johannes in zijn evangelie en zijn brieven de liefde en het volgen van Gods geboden niet direct aan elkaar? De Bijbel gaat bij Caan te selectief open en het 'in den beginne' is pijnlijk afwezig.

Eerlijk lezen

In twee stevige artikelen heeft Job Smit aandacht gevraagd voor de culturele factor bij het bijbellezen. Kort gezegd: voor de erkenning dat er een kloof gaapt tussen hoe de Bijbelschrijvers in de cultuur van toen naar homoseksualiteit kijken en hoe velen vandaag de dag (hun) homoseksualiteit beleven.

Ik val graag zijn pleidooi bij voor zorgvuldig Bijbellezen en voor een zorgvuldige vertaalslag van de Bijbel naar onze tijd. Er is de laatste tijd vaker gepleit voor een eerlijke omgang met de Bijbel en die pleidooien blijven bij mij haken. Terecht ergerde Trouw-columniste Elma Drayer zich een paar maanden terug aan de gemakkelijke wijze waarop orthodoxe christenen zich distantieerden van pinkstervoorganger Goldschmeding die het slaan van kleine kinderen vanuit de Bijbel probeerde te legitimeren. Ze verweet hen tal van Bijbelse voorschriften (bijvoorbeeld over het zwagerhuwelijk) aan de kant te schuiven en 'net zo selectief in de Heilige Schrift te winkelen als hun vrijzinniger tegenvoeters' en alleen teksten die hen te pas komen (zoals over vrouwen en homo's) 'voor eeuwig geldig te verklaren'. Ook CGK-predikant dr. Bert Loonstra toonde zich in zijn webcolumn ongelukkig met het feit dat orthodoxe christenen het slaan van kinderen als niet-christelijk bestempelen zonder enige verantwoording van die keus. Volgens hem gaat dat afwijzende standpunt 'overduidelijk uit boven de Bijbel', waarin het de gewoonste zaak van de wereld is dat een vader bij de opvoeding fysiek geweld gebruikt. 'Toch kan het in alle vrijheid worden geventileerd zonder enige vorm van protest. Ten aanzien van het slaan is het kennelijk geaccepteerd om ervan uit te gaan dat nabijbelse ontwikkelingen de beoordeling van bijbelse uitspraken beïnvloeden.' Over homoseksuele relaties in liefde en trouw worden dergelijke gedachtegangen door velen echter niet geaccepteerd, zo heeft Loonstra zelf pijnlijk ervaren. 'Wie het snapt mag het zeggen', besluit hij zijn column.

Oppervlakkig

Ik ondersteun graag deze pleidooien voor een eerlijke omgang met de Bijbel. Pleidooien voor

een goede hermeneutiek - want daar vragen ze in feite om - die verantwoording aflegt van de soms (schijnbaar) tegenstrijdige keuzes in de vertaalslag van de Bijbel naar onze tijd. Tweeërlei weegsteen is de Here immers een gruwel. Met Smit erken ik dat het goed exegetiseren van Bijbelteksten en het plaatsen van deze teksten in de context van hun tijd, hoe belangrijk ook, niet genoeg is voor het vormen van een oordeel over homoseksualiteit. Je zult altijd de vraag moeten stellen: Is het verschijnsel waarover de Bijbel iets zegt, hetzelfde verschijnsel als waar wij het vandaag over hebben? Die vraag moet je stellen in gesprek met christenen die (Israel = Israel!) alle Bijbelteksten waarin het over Israel gaat, direct op volk en staat anno 2009 betrekken, maar evenzeer als het over homoseksualiteit gaat. Klakkeloos of oppervlakkig Bijbellezen waarin heel snel is-gelijktekens tussen toen en nu worden gezet, doet geen recht aan het Woord van God. De weg van Bijbelwoorden naar hun betekenis voor vandaag is vaak een lange weg en niet de korte klap die we de afgelopen decennia via sommige Bijbelstudies uit evangelische kring hebben binnengehaald. Ook inzake homoseksualiteit is niet *bij voorbaat* beslist dat wat de Bijbel op dit punt zegt, direct toepasbaar is op vandaag.

Verschillen

Ik erken ook met Job Smit dat er verschillen zijn tussen de homoseksualiteit waar de Bijbel over spreekt en de homoseksualiteit zoals we die vandaag onder christenen tegenkomen. Dat verschil is niet dat de Bijbel homoseksualiteit alleen als perversiteit kent. Steeds meer studies over de tijd van de Bijbel maken duidelijk dat men toen wel degelijk homoseksualiteit in de vorm van oprechte, stabiele en gelijkwaardige vriendschapsrelaties kende. Het verschil zit hem er vooral in dat homoseksualiteit in de Bijbel direct verbonden wordt met collectieve uitingen van opstand tegen God en dat het perspectief op wat er in individuele homo's en lesbiennes omgaat en op hun persoonlijke strijd ontbreekt. Daarin heeft Smit gelijk. De Kamper ethicus Ad de Bruijne liet dat al in 2002 in De Reformatie en het Nederlands Dagblad zien: in onze tijd kan de aanwezigheid van homo's in de christelijke gemeente niet verklaard worden uit goddeloosheid. Ook mensen die zich een kind van God weten en vanuit zijn Woord willen leven, worden er vaak tegen hun wil mee geconfronteerd dat ze tot in het diepst van hun bestaan homo zijn.

Die verschillen tussen (de tijd van) de Bijbel en onze tijd wil ik graag erkennen en honoreren. En ik zal homoseksuele broeders en zusters daarom niet gauw met Genesis 19 en Leviticus 18 aan boord komen. Maar mijn erkenning van de verschillen tussen vroeger en nu brengt mij niet bij de ruimte die Smit ziet voor homoseksuele relaties. In een tweede artikel verantwoord ik die keus en reageer ik ook op het artikel van Gerard de Lange.

Ad de Boer is redacteur van Opbouw

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archief/pagina?id=4656>

Loop niet weg uit de spanning

Ad de Boer | 2009-12-18

Jaargang 53, nummer 25

In mijn vorige artikel reageerde ik op de commentaren op mijn drieluik over het Utrechtse besluit om het ouderling- en diakenambt te openen voor homoseksuele gemeenteleden die in ‘een relatie van liefde en trouw’ leven. Daarin pleitte ik voor een eerlijke omgang met de Bijbel, ook als het om homo’s gaat. Eerlijk in die zin dat we de vraag stellen: gaat het bij de homoseksualiteit zoals we die vandaag tegenkomen, (altijd) om de homoseksualiteit waar de Bijbel over spreekt? Die vraag naar de culturele factor in de omgang met de Bijbel is terecht. We moeten de Bijbel niet laten buikspreken, niet laten zeggen wat hij niet zegt.

Maar we moeten ook eerlijk met de Bijbel omgaan in die zin dat we wat de Bijbel wél zegt, voluit moeten laten klinken. Concreet: we moeten niet blijven staan bij de teksten die expliciet gaan over de ‘homoseksuele praxis’ (wat een afschuwelijke uitdrukking overigens: welke man en vrouw duiden hun seksuele leven ooit aan als ‘onze heteroseksuele praxis’?), maar de Bijbel laten uitspreken. Doorspitten naar de diepere laag ín de Bijbel en ónder de teksten (dus ook onder de ‘homoteksten’): de beweging van Gods schepping naar het Koninkrijk dat in Jezus Christus gekomen is. Job Smit noemt in zijn artikelen over ‘de culturele factor’ die beide – schepping en Koninkrijk– wel, maar ze spelen daarin verder nauwelijks een rol. Of beter: hij lijkt het perspectief van het Koninkrijk, zonder dat overigens concreet in te vullen, in stelling te brengen tegen het perspectief van de schepping en van de structuren die God daarin heeft gelegd.

Het onderwijs van Jezus in Mattheüs 19 verbindt het ‘van den beginne’ en de komst van Gods Koninkrijk daarentegen nadrukkelijk met elkaar, juist rond huwelijk en seksualiteit. Hier en elders maakt Jezus duidelijk dat het Koninkrijk van God de schepping niet wegstreept, maar juist tot zijn vervulling brengt. Gods Koninkrijk staat nooit haaks op Gods schepping; het is ten diepste herschepping, ‘herstelwerk’ om de titel van Smouter’s boek over het werk van de Geest te citeren. Als Smit daarom erkent dat homoseksueel verkeer vanuit de schepping gezien een aantasting en omkering van Gods orde vormt, kan het niet in het licht van het Koninkrijk opeens een legitieme - hoewel niet helemaal gelijkwaardige - variant zijn.

Zowel in Mattheüs 19 als in 1 Korintiërs 7, waar Paulus het huwelijk relateert in het licht van het komende Koninkrijk, leidt die relativering er geen moment toe dat naast de man/vrouw-verhouding ook de man-man- en de vrouw-vrouw-verhouding als mogelijke opties in beeld komen. Beide Schriftgedeelten doen geen schim van een gedachte in die richting rijzen. Integendeel, wat er gebeurt, is dat het huwelijk en de seksualiteit als zodanig worden gelineariseerd: wie trouwt doet goed, wie niet trouwt doet beter én leef als getrouwen als was je niet getrouwd, is kort door de bocht Paulus’ advies. Ook Jezus’ woord in Mattheüs 19 over hen die ‘zichzelf gesneden hebben ter wille van het Koninkrijk’ (vertaling 1951) gaat eerder in de richting van het afzien van seksuele beleving dan van het anders invullen daarvan. In een recente preek gaf ds. Bert Lakerveld uit Deventer aan, waarop die relativering gebaseerd is: Het verlangen naar liefde, verbondenheid, geborgenheid, vrede, er mogen zijn, kwetsbaar kunnen zijn, geven en ontvangen dat de kern vormt van huwelijk en seksualiteit, krijgt ook en zelfs dieper zijn vervulling in de relatie met God, in Gods Koninkrijk en in Gods gemeente. Die werkelijkheid – voor gemeenten tegelijk een klemmende opdracht - kan volgens hem de angel uit de seksuele verlangens van hetero’s, getrouwd of ongetrouwd, én van homo’s halen.

Subjectivering

Een andere moeite die ik met Smit's betoog heb, is dat de ethiek – wat vraagt God van mij? – bij hem erg subjectief wordt. Het gesprek in de kerk gaat in Smit's benadering vooral over wat ieder er vanuit eigen perspectief van vindt. De Bijbel blijft weliswaar niet dicht, maar de persoonlijke beleving en de Bijbel lijken bij hem gelijkwaardige partners die met elkaar in gesprek zijn. Zo kun je als hetero concrete Bijbelse waarschuwingen tegen immoreel gedrag counteren met de uitspraak dat die waarschuwingen (bijv. in 1 Korintiërs 6) in het kader staan van een goddeloos leven en dat dat bij jou niet het geval is. Smit zal die consequentie niet willen trekken, maar ik zie niet goed hoe die te vermijden is.

Even subjectieverend is Smit's nadruk op het feit dat homo's die een seksuele relatie aangaan, diep gelovige mensen kunnen zijn die een weg zoeken in het leven. Wis en zeker kan dat zo zijn, en dat kan in allerlei discussies zo maar onder de tafel verdwijnen. Maar is daarmee alles beslist? Ook zoekende gelovigen, hoe ook geaard, kunnen dwalen en zondigen. Wat help je homofiele medechristenen ermee door hun eigen gelovig zijn en hun persoonlijke zoektocht het laatste woord te geven? Natuurlijk maakt het voor de vraag hoe een kerkelijke gemeente omgaat met de homo's in hun midden heel wat uit, of iemand gelovig is en Jezus wil volgen. Maar dat is een ander onderwerp dan de vraag, of je hen een moreel kompas aanreikt dat hen bij hun keuzes richting geeft. Dat je als homo gelovig en zoekend ben, is een onmisbare voorwaarde voor je keuzes, maar het is daarmee nog geen richtingwijzer bij die keuzes. Wie geeft hem of haar antwoord op de vraag, wat goed is en wat verkeerd? En op de vraag: hoe doe ik in mijn leven recht aan Gods bedoeling?

Een van beide

Hoe help je elkaar in de gemeente van Christus om keuzes te maken? Daarover gaat het ook in het artikel van Gerard de Lange. Hoe vind je als homo je weg in een land waarin niemand je bij een keus voor een homoseksuele relatie een strobreed in de weg legt en in een kerkelijke wereld die daarover hopeloos verdeeld is?

De Lange's persoonlijke standpunt is duidelijk: de keus voor homoseksuele relaties is niet Bijbels en dus zondig. Het is een van beide: óf je aanvaardt de mens en zijn levenskeus, óf je wijst die af. Wanneer je de levenskeus als zondig ziet, is er geen toegang tot het Avondmaal. Homo's aan het Avondmaal aanvaarden en tegelijk hun homoseksuele relaties afwijzen, zo van: Ik vind jou goed, maar je manier van leven deugt van geen kant, dat kan niet. Iets is goed of iets is kwaad: als je homostellen als gemeentelid aanvaardt, dan ook als ambtsdrager.

Tegelijk vindt De Lange dat hij dat standpunt niet moet pressen in de op dit punt verdeelde kerkelijke wereld van 2009. 'Vader en moeder denken er verschillend over, dus moet je echt zelf tot een keus komen'. Dat kan gelukkig ook, want in het Nieuwe Verbond wijst de Geest je de goede weg en brengt Hij je tot de juiste beslissing, schrijft De Lange vol vertrouwen.

Moois

Er zit iets moois in deze benadering: zelf een standpunt innemen, maar dat in de kerk niet pressen. Dat gebeurt niet vanuit de houding 'hier sta ik, ik kan ook anders', want dan ken je Gerard de Lange niet. De Lange komt tot zijn keus – zo proef ik - omdat in de kerk alleen het Woord van God gezag heeft en omdat hij vuurbang is voor menselijke machtsuitoefening in de kerk, zelfs of juist met een beroep op Woord en Geest. Maar ook omdat De Lange door de toenemende ethische pluriformiteit in de kerk de mogelijkheden om leiding te geven ziet

afnemen. En tenslotte omdat hij vertrouwt dat desondanks homo's, geleid door Gods Geest, zelf de goede weg zullen vinden. De Lange wil geen gewetens binden, betreurt de verdeeldheid, gooit de kop niet in de wind en probeert niet koste wat kost zijn eigen gelijk af te dwingen. Hij zoekt – met behoud van zijn eigen standpunt en integriteit - de vrede.

Zwart-wit

Toch vind ik zijn benadering te zwart-wit. Allereerst inhoudelijk. Waarom in één adem spreken over het al of niet aanvaarden van de mens én diens levenskeus? Ik weet me persoonlijk door God aanvaard. God zegt tegen mij: Ad, je bent mijn geliefde kind. Maar aanvaardt Hij daarmee alles wat ik denk, zeg en doe? Nee toch? Hij aanvaardt me zoals ik ben, om me te maken tot wat ik niet ben. En daarom: Ga heen, zondig niet meer. Dat is geen 'lieve poes, stoute kat' (De Lange), maar: Volg mij!

Ook het in één ruk doorlopen van de zondige keuzes van een mens naar zijn of haar plek aan de Avondmaalstafel gaat me bij De Lange veel te snel. We komen volgens het oude formulier immers niet tot het Avondmaal om daarmee te betuigen dat we in onszelf volkomen en rechtvaardig zijn, maar dat we ons leven buiten onszelf in Jezus Christus zoeken. Bovendien maken we die verbinding tussen levenspraktijk en Avondmaal heel gemakkelijk rond het seksuele leven, terwijl PVV-stemmers en wie zich bij de omgang met geld, goed en schepping met een jantje-van-leiden van het Koninkrijk afmaakt – wie niet? – welkom blijven aan de Tafel van de Heer. En de ruziezoekers en de roddelaars. Zo gaat het in de praktijk toch vaak? Weet ik dan precies, hoe het moet? Nee, dat weet ik niet precies. Ik stamel. Net als veel kerkenraden dat doen bij de vragen rond tucht en Avondmaal. Niet met groepen of categorieën, maar met concrete mannen en vrouwen voor ogen. En kerken die samenlevende homo's aan het Avondmaal toelaten, zeggen vaak 'dat ze niet de vrijmoedigheid hebben' hen weg te houden van de Tafel van de Heer. Ook stamelend, proef ik.

Vervolgens maakt De Lange nóg een directe doorsteek, namelijk naar het ambt: als je iemand als gemeentelid aanvaardt, dan kan hij (bij De Lange geen zij) dus ook in het ouderlingambt. Opnieuw: waarom zo zwart wit? De kerk heeft toch altijd op goede bijbelse gronden aan ambtsdragers extra maatstaven aangelegd? Herders die de kudde moeten leiden en weiden, hebben toch een andere verantwoordelijkheid dan de schapen? Een parallel die De Lange moet aanspreken: hij vindt dat vrouwen gemeentelid kunnen zijn, maar hij vindt niet dat ze ambtsdrager kunnen zijn. Er zijn toch tal van zaken die geen verhindering zijn om aan het Avondmaal te gaan, maar waarmee iemand naar de beste overtuiging van de kerk geen ambtsdrager kan zijn. Zo zijn er gemeenteleden met wie we het Avondmaal vieren, die onoverkomelijke moeite hebben met de kinderdoop. Dat blokkeert in de meeste gemeenten de toegang tot het ambt, maar niet tot de gemeente. Of vindt Gerard de Lange dat zulke christenen eigenlijk geen lid van de gemeente kunnen zijn?

Hand op de mond

In nog een opzicht beleef ik De Lange's insteek als te zwart wit. Hij heeft een duidelijke mening over homorelaties, maar nu er in de kerk (plaatselijk of landelijk, dat wordt bij hem niet zo duidelijk) ook tegengestelde stemmen klinken, zal hij er voortaan het zwijgen toe doen. Op de kansel in elk geval: die lijkt bij hem symbool te staan voor de verkondiging en het onderwijs in de plaatselijke kerk, en ook voor uitspraken van de gezamenlijke kerken in het kerkverband. Hij wil wel náást de kansel (als kerklid Gerard de Lange, proef ik) zeggen

hoe hij erover denkt. Maar waarom zo snel de hand op de mond gelegd? Inderdaad, als de grondslagen zijn vernield, wat kan dan de rechtvaardige nog doen (Psalm 11)? Maar dat is toch niet aan de orde? Waarom niet blijven meetillen aan de last om hierin als kerken samen verder te komen? Waarom 'naast de kansel'? Dat klinkt als aan de kant gaan staan in plaats van blijven meedoen aan de worsteling om sámen een weg te vinden. Waarom zouden locale of landelijke kerken in een steeds pluriformer denkende en sprekende christelijke wereld niet blijven zeggen wat naar hun overtuiging in de lijn van Gods Woord ligt? In liefde en wijsheid, niet de andere stemmen proberen te overschreeuwen, maar toch. In het Nieuwe Verbond luisteren we toch ook samen naar wat de Geest tot de gemeenten zegt, juist in een tijd vol met andere geesten? In een steeds pluralere wereld en in een steeds pluriformere kerk (het Koninkrijk is nog niet voltooid!) zijn Gods kinderen - homo's en hetero's – toch geroepen elkaar te helpen bij het maken van goede keuzes?

Spanning

Zowel Smit als De Lange stappen voor mijn gevoel veel te snel uit de spanning die met de omgang met Gods Woord in de gebrokenheid van het leven gegeven is. Smit zegt: Ik neem homoseksualiteit anders waar dan de mensen uit de tijd van de Bijbel, ik zie gelovige homo's die hun weg zoeken in het leven en daarom zie ik ruimte voor homoseksuele relaties. Ook De Lange loopt weg uit de spanning. Het is bij hem een van beide: Of de levenskeus is zondig en dan dus geen toegang tot het Avondmaal, of de levenskeus is niet zondig, dan is er plek aan het avondmaal en dus ook in het ambt. En nu er in de kerk zoveel andere meningen klinken dan de mijne, praat ik er alleen nog náást de kansel over.

Leeuw en lam

Ik voel me dan meer thuis bij priester Antoine Bodar. In het boek *Ongeordende liefde* beschrijft hij zijn leven als homo – eerst in een relatie, daarna celibatair – en wijst hij wegen vanuit de Bijbel. Het is een boek vol spanning. 'Het nadeel is dat ik de herinnering ken. Als ik nooit armen om me heen had gevoeld, zou ik dat ook niet zo missen', zegt hij. En ook: 'Ik wil een leeuw zijn op de kansel en een lam in de biechtstoel'. De norm is duidelijk. 'Ook als je de homoteksten niet kunt invoelen', dan blijft staan wat Genesis 1 zegt over de schepping. 'De mens is geschapen als man en vrouw. Mannen zijn niet bedoeld voor mannen' Vanuit dat perspectief en dat van het Koninkrijk ziet Bodar in de Bijbel geen opening in de richting van homoseksuele relaties, en zeker niet in het ambt. Om vervolgens niet alle zonden op één hoop te gooien en zoekend en tastend, vol barmhartigheid, zijn weg met concrete mensen ((dat is wat anders dan groepen zoals 'de homo's in de kerk') te gaan: een leeuw op de kansel, een lam in de biechtstoel. Logisch? Nee, niet logisch, niet zwart-wit. Zoals de stijl van Gods Koninkrijk ook niets met logica te maken hebben: sterven om te leven, geven om te ontvangen, verliezen om te behouden. Dat kan alleen in de gemeenschap met Christus. En in een gemeenschap van broers en zussen die allemaal die spanning in hun eigen leven kennen.

Ad de Boer is redacteur van Opbouw

<https://www.onderwegonline.nl/opbouw-archief/pagina?id=5066>